

Др Ярослав Солтиревич

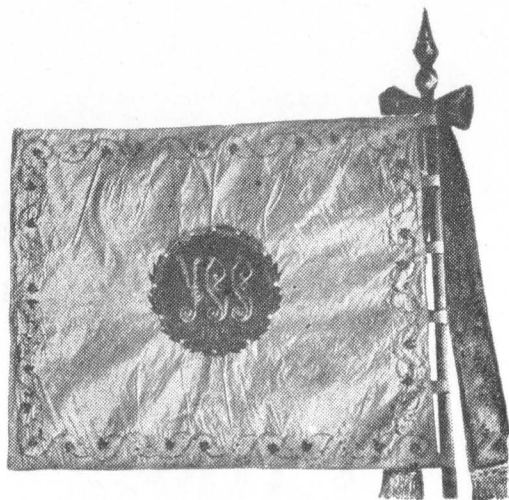
САЛЮТ ОСТАННЬОЇ СОТНІ

ТОРОНТО, ОНТ. КАНАДА
1964

Б. Сирма 49/1.

Д-р ЯРОСЛАВ СОЛТИКЕВИЧ

САЛЮТ ОСТАННЬОЇ СОТНІ

В 50-ті РОКОВИНИ ЗБРОЙНОГО ЧИНУ
УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

SALUTE OF THE LAST COMPANY

By

Dr. J. SOLTYKEWYCH

diasporiana.org.ua

Торонто, Онтаріо, Канада

1964 р.

Видано за старанням Видавничого Комітету
Коша Братства Українських Січових Стрільців у Канаді
з нагоди 50-літнього Ювілею У.С.С.

Стефан Бріль
Микола Білас
Петро Веприк
Антін Моспанюк

ВСТУПНЕ СЛОВО

I.

Формація Українських Січових Стрільців в Австрії з 1914 року поставила собі була за завдання збройну боротьбу за Незалежну Українську Державу.

Тим вона нав'язала до світлих традицій Українського Війська з доби Галицько - Волинської Княжої Держави та Української Національної Гвардії з 1848 року. Незалежно від того ця формація УСУСУСів відродила і традиції Українського Козацького Війська із часів Козацької Держави не тільки духом, але й своєю назвою.

Українські Січові Стрільці були еманациєю українського національного, патріотичного виховання галицької вітки Українського Народу, виховання, для якого працювали і його оформлювали три попередні покоління. Їх надхненниками були геніяльний творець новочасного українства ТАРАС ШЕВЧЕНКО і великий візіонер боротьби за наше визволення ІВАН ФРАНКО.

В ході збройної боротьби з найстрашнішим тоді ворогом українства, царською Росією, вони скропили й освятили кров'ю всі українські землі і посіяли на них таким чином незнищими цінності свого духа.

З крові й духа УСУСУСів виросла в 1917 і 1918-му роках формація Київських Січових Стрільців.

Довга згодом збройна боротьба та хрестний шлях обох цих формацій як у Галицькій, так і в Великоукраїнській арміях запліднили всі українські покоління молоді елементами самопосягати й дарами крові, складеними на жертвовнику віднови Незалежної Української Держави.

II.

Формації Українських Січових Стрільців і Київських Січових Стрільців не тільки дорівнювали, але й

перевищували боездатністю та героїзмом найкращі військові частини передових тоді європейських армій.

Обидві вони мають уже велику й багату історію, списану як в окремих історичних монографіях, так і в українських літописах.

У народній пам'яті і в пісенній творчості вони залишили прегарну своїм змістом легенду про непоборність ніякою силою українського визвольного ідеалу. Бож дійсно ще не було в історії людства випадку, де найжорстокіші диктатури були б у силі найкривавішими засобами терору зломити визвольного духа поневолених.

III.

Тому то вітаю останню Сотню Українських Січових Стрільців, що залишилися в живих, з її п'ятдесятлітнім ювілеєм і салютом.

Це салют перед їхніми героями, що впали у боях, це салют пам'яті героїв двох чергових поколінь, що кривавились за українське визволення, це салют і для майбутніх борців та героїв за святу справу визволення та віднови Української Незалежної Соборної Держави. Це зрештою салют незломній силі Українського Національного Духа, це салют безконечній черзі жертв і крові, віддаваних за найвище добро Української Нації.

Василь Мудрий

Д-р Ярослав Солтикевич

ВІД АВТОРА

Недалеко вже день Золотого Ювілею, в який 50 років тому Українські Січові Стрільці пішли в бій за волю й незалежність українського народу.

Для історії, це короткий час, але для молодих стрільців — це епопея мало не цілого їхнього життя.

Культурні народи мають власні цінні традиції, які передають з покоління в покоління, ставлять пам'ятники своїм героям, а один день в році визнають за велике народне свято, щоб їх гідно і поважно пом'янути.

Найбільший капітал народу і найкраща школа для його прийдешніх поколінь, це кров його героїв, яку вони пролили за батьківщину і віддали своє молоде життя.

Українські Січові Стрільці зі зброєю в руках двічі боронили з усіх боків шарпану й роздирану, але в той же час незалежну Україну.

Як молоде покоління західніх земель України масово ходило на гору Маківку, щоб набрати стрілець-

кого й вояцького духа, так і ми Січові Стрільці, вступивши на розлогі східні українські землі — йшли і пробивалися, щоб якнайскоріше дійти до столиці Києва, до ославленого і оспіваного Дніпра, щоб вслухатися в гомін його могутніх порогів, далі побачити, де саме народилася і виросла Запорозька Січ, і набратися там козацького духа. Стрільці з подивом дивилися на вишневі садки біля українських хат, на широкополі лани золотої пшениці і на всі багатства української молоком і медом текучої землі, яку вороги завзялися завоювати.

Від того часу сталося багато змін.

Затих могутній гуркіт Дніпрових порогів, замість вишневих садків і біленьких хат, стовбичать сірі колгоспні халупи, садки повсихали, а на розлогих чорноземних родючих ланах виросли фабрики й заводи.

Селянство, що колись вільно працювало на своїх нивах, перетворила советська окупаційна влада на примусових робітників на його власній рідній землі.

Змінилася також і психіка народу... Тільки одно не змінилося — це велике слово "ВОЛЯ" і бажання народу вигнати з Рідного Краю ворога — Москву й стати паном своєї землі.

Ми, Остання Сотня Українських Січових Стрільців, опинилися тепер на еміграції за океаном, головню в Сполучених Державах Америки і в Канаді. У цих вільних країнах, ми щороку відзначаємо річницю 1-го Листопада 1918 року й Свято Соборности 22-го Січня 1919 року, як радісні історичні події.

Ці Свята, які ми своєю кров'ю вибороли, це наша моральна зброя.

Усусуси перші виступили проти поневолення і цей чин був такий сильний, що став прикладом і для інших поневолених народів.

"Остання Сотня" має лише одне бажання: щоб український народ якнайшвидше скинув зненавиджене московське ярмо і став господарем на своїх землях, а наша молодь — понесла стрілецький прапор з гаслом, написаним на ньому нашою кров'ю:

**"ВІЛЬНА, САМОСТІЙНА,
СОБОРНА УКРАЇНЬСЬКА ДЕРЖАВА!"**

САЛЮТ ОСТАННЬОЇ СОТНІ

**Нехай вічна буде слава,
Що през шаблі маєм права!**

Гетьман Мазепа

П'ятдесят років тому український народ в Галичині устами своєї Головної Ради звернувся до молодих українських юнаків, щоб ставали під стрілецький прапор та йшли боротися на смерть і життя за волю нашої Батьківщини — України, за наші відвічні права вільно жити на своїй рідній землі!

Нині, в 50-ті роковини нашого збройного виступу ми, ветерани Українських Січових Стрільців, що залишилися при житті, як Остання Сотня, близько 240 душ — складаємо Тобі, найдорожчий нашому серцю, український народе, наш вояцький салют!

П'ятдесят років тому ми були молоді, деякі з нас ще зовсім юні, необізнані з вояцьким ділом, прямо з гімназійної лавки, без теорії й практики як держати кріс у руках, але були виховані та обвіяні лицарським духом Івана Мазепи, гостротою слова Тараса Шевченка та Івана Франка, писаних кров'ю серця поем Лесі Українки, і тому відгукнулися ми на заклик Української Головної Ради. Стрільці були повні надій та гарячого бажання високо піднести український вояцький стяг, якщо навіть життям доведеться заплатити за кожную скибу нашої від віків прабатьківської, української землі, тої землі, що є одною з найбагатших у світі, прекрасна з своїм золотим сонцем, срібними зорями й народом з його чудовими піснями й звичаями.

Ставай, народе, в стрілецькі ряди —
Поляглі Герої кличуть...

У нестерпно важких умовах жив тоді український народ як у Західній Україні, що її тоді звали Галичиною, Буковині, Закарпатті, так і в Східній Україні. Під австрійською займанщиною — в темноті й злиднях, під московським караулом — в запереченні його національної окремішності. Політичні відносини в Австрії були далеко кращі, як у Росії. Австрія була змушена перейти з абсолютизму в 1848 році на конституційну монархію, а її внутрішня політика в Галичині йшла по лінії поляків, яким передала майже всю адміністративну владу і тим самим український народ зійшов на другорядну націю. Австрійська конституція все ж таки давала можливість національного розвою та боротьби за права свого народу. Українська мова була в державних та публічних інституціях, а в парламенті у Відні наші послі промовляли по-українському. Проте боротьба з поляками з року на рік загострювалася тому, що всі старости й намісники Галичини були поляки і вони то можливими для них засобами гамували розвій українського народу на всіх відтинках життя так політичного, як і економічного.

Український народ в Галичині, не зважаючи на все це кріпшав, потворилися партії: Українська народня демократична партія, Українська радикальна партія і Українська соціал-демократична, які мали за завдання втягти народні маси в політичну боротьбу. Гуртки ідейної університетської і гімназійної молоді явно домогалися українського університету. Напруження росло і вкінці прийшло до бійки з поляками на університеті у Львові, в якій в 1910 р. загинув український студент сл. п. Адам Коцко.

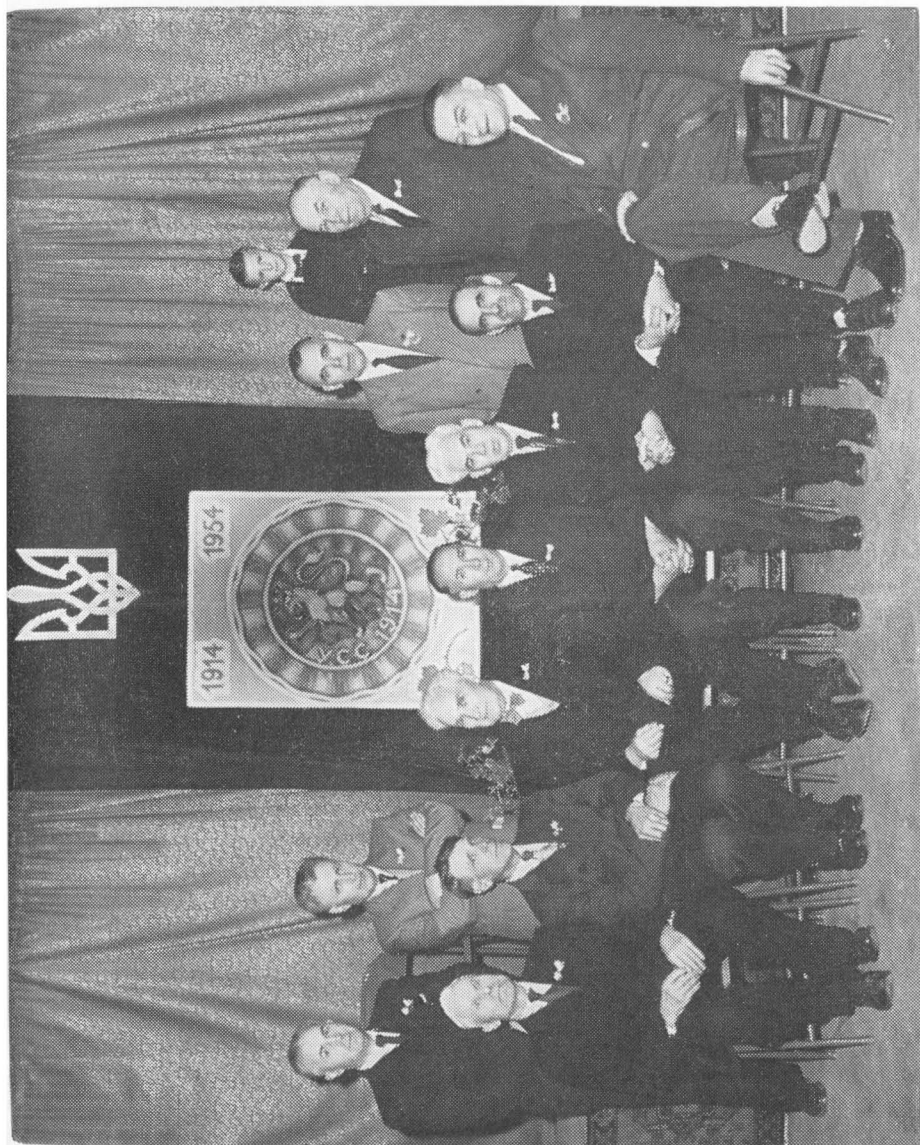
Два роки пізніше, на домагання українських послів, справу заснування державного українського університету у Львові повинен був розглянути парламент у Відні. Галицькі українці під австрійською займанщиною домогалися своїх прав на підставі конституції. Національна свідомість швидко зростала, а водночас із нею зростала і ненависть до Москви, яка завзялася знищити Східню Україну так політично, як і національно, щоб загарбати всі багатства її землі. Царська Росія, провадячи русофільську агітацію в Австрії і на Балканах, створювала напруження, яке чимраз більше зростало між тими державами. Галицькі українці, де тільки могли, маніфесту-

вали проти Москви з приводу безоглядного гноблення Східної України та ухвалювали відповідні резолюції.

В таких обставинах виростала в Галичині українська молодь, яка з вибухом війни 1914 року охоче пішла в ряди УСС-ів, щоб боротися з найлютішим ворогом України — Московією. Ще будучи учнями, галицька молодь любила Східну Україну, дарма що її перед тим не бачила. Лише з описів генія України, Тараса Григоровича Шевченка, з полум'яних поезій Лесі Українки виплекала вона в своїй уяві і в душі її незабутній образ ще на шкільній лаві. Ще задовго перед першою світовою війною зростав і зміцнювався серед Українських Січових Стрільців мазепинський рух безкомпромісової боротьби проти Москви.

В Східній Україні український народ під московською окупацією не мав жодних прав. Понад 250 років Східня Україна щораз сильніше відчувала на собі гніт царської Росії. Після полтавського бою 1709 року Москва весь час намагалася цілковито знищити "мазепинську" Україну і ще за Петра I-го зруйнувала була вперше Запорозьку Січ. Петро I-й скасував вольності українського народу, не дозволив вільними голосами обирати гетьмана, а призначив наказного гетьмана Павла Полуботка, створивши пізніше так звану "Малоросійську коллегію". А коли гетьман Павло Полуботок почав домагатися повернення давніх прав Україні, то цар наказав його заарештувати і запроторити в тюрму, де він і помер, а тим часом надіслані в Україну московські війська нещадно грабували її, без жалю знущаючись над українським народом.

Цариця Катерина II-га скасувала 1764 року гетьманський уряд в Україні, 1775 року зруйнувала вдруге Запорозьку Січ, а 1782 року скасувала і "Малоросійську коллегію", що її створив Петро I-й, і рівночасно запровадила в Україні суто московські порядки. Всякі вияви українського національного життя Москва відразу знищувала, а людей жорстоко карала тюрмою і засланням до Сибіру. Між іншим, пізніше не пощадила і геніяльного поета Тараса Григоровича Шевченка, якого заслала в киргизькі степи, де він десять років служив звичайним солдатом. 30 травня 1876 року Москва валуєвським наказом заборонила вільне українське слово, тобто друкування українських книжок, журналів і

Станиця Братства УСС. Едмонтон

Сидять від ліва: М. Галій, А. Соробей, Ю. Буцманюк, голова Станиці, д-р М. Залевський, В. Залуцький - Воробець, д-р І. Романків, секретар, др. І. Ярема. — Стоять: інж. А. Байрак, д-р М. Росляк, В. Горбай, О. Юркевич.

газет, позакривала всі наявні українські організації. Арешти і вивози на Сибір свідомих українців не припинялися і дійшло до того, що люди пророчі поезії Тараса Шевченка переписували одне в одного і читали потайки.

У березні 1914 року Москва заборонила українцям святкувати століття з дня народження пророка України — Тараса Шевченка. У відповідь на це київські студенти влаштували протестаційні походи по вулицях столиці, під час яких не раз доходило до бійки з чорносотенною поліцією, багато українського студентства заарештовано і посаджено в тюрми. Після вибуху війни 1914 року і окупації Галичини російським військом, московська поліція заарештувала у Львові українського митрополита Андрія Шептицького і разом із тисячами свідомих українців вивезла в глибину Росії. Російська військова влада позакривала у Львові і на провінції всі українські інституції і культурно-освітні організації та повинювала все, що тільки було протимосковське.

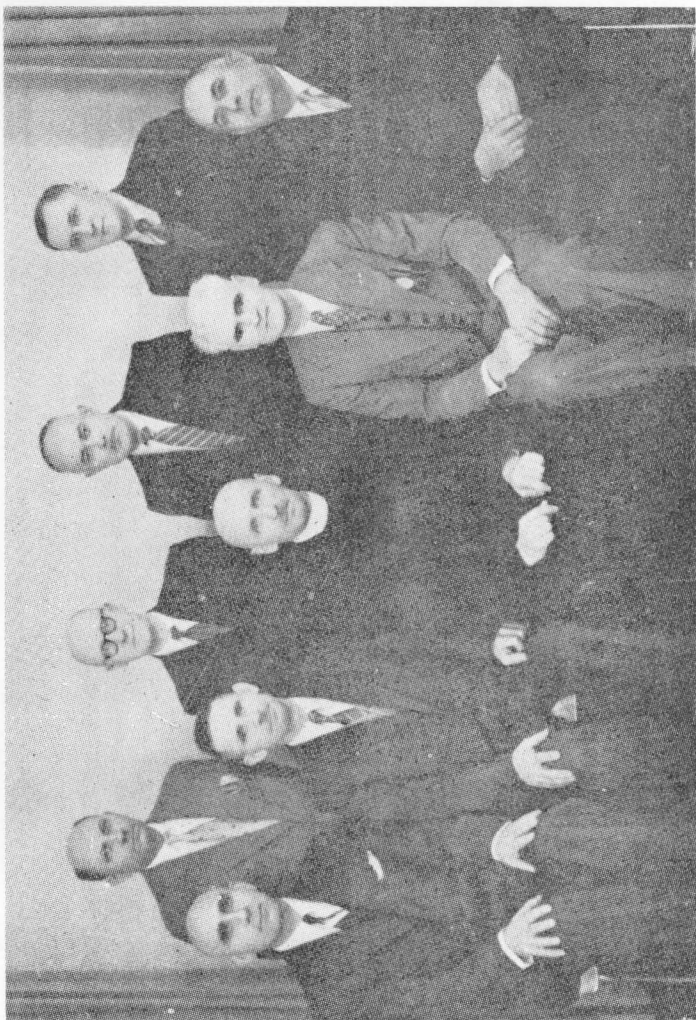
Наведені факти яскраво свідчать про нищівну московську політику супроти Східньої і Західньої України, що її вона виявила, окупувавши Галичину в 1914 році. До першої світової війни загал українського суспільства в Австрії бачив порятунок в австрійській конституційній монархії, а щодо Східньої України, то покладав велику надію на збройний конфлікт між центральними європейськими державами і царською Росією, в якому молодь Галичини могла б зі зброєю в руках виступити в обороні своїх братів — східніх українців.

Східня Україна зі своєю історичною традицією була в дуже важких політичних умовах російського царату, а все ж таки росла національна сила і визвольна політична ідея Відроджувалася українська література, а великий геній України Тарас Шевченко будив український народ і кликав — "Вставайте, кайдани порвіте!"

Михайло Драгоманів, який виїхав на еміграцію, писав про духові й політичні ідеї й впливав на політичне життя в Галичині. До Львова приїхав творець історії України професор Михайло Грушевський і багато інших чільних українців, так що Галичина стала українським п'ємонтом. Тут друкувалися праці зі Східньої України й відозви, які перепачковувалися за Збруч в Україну.

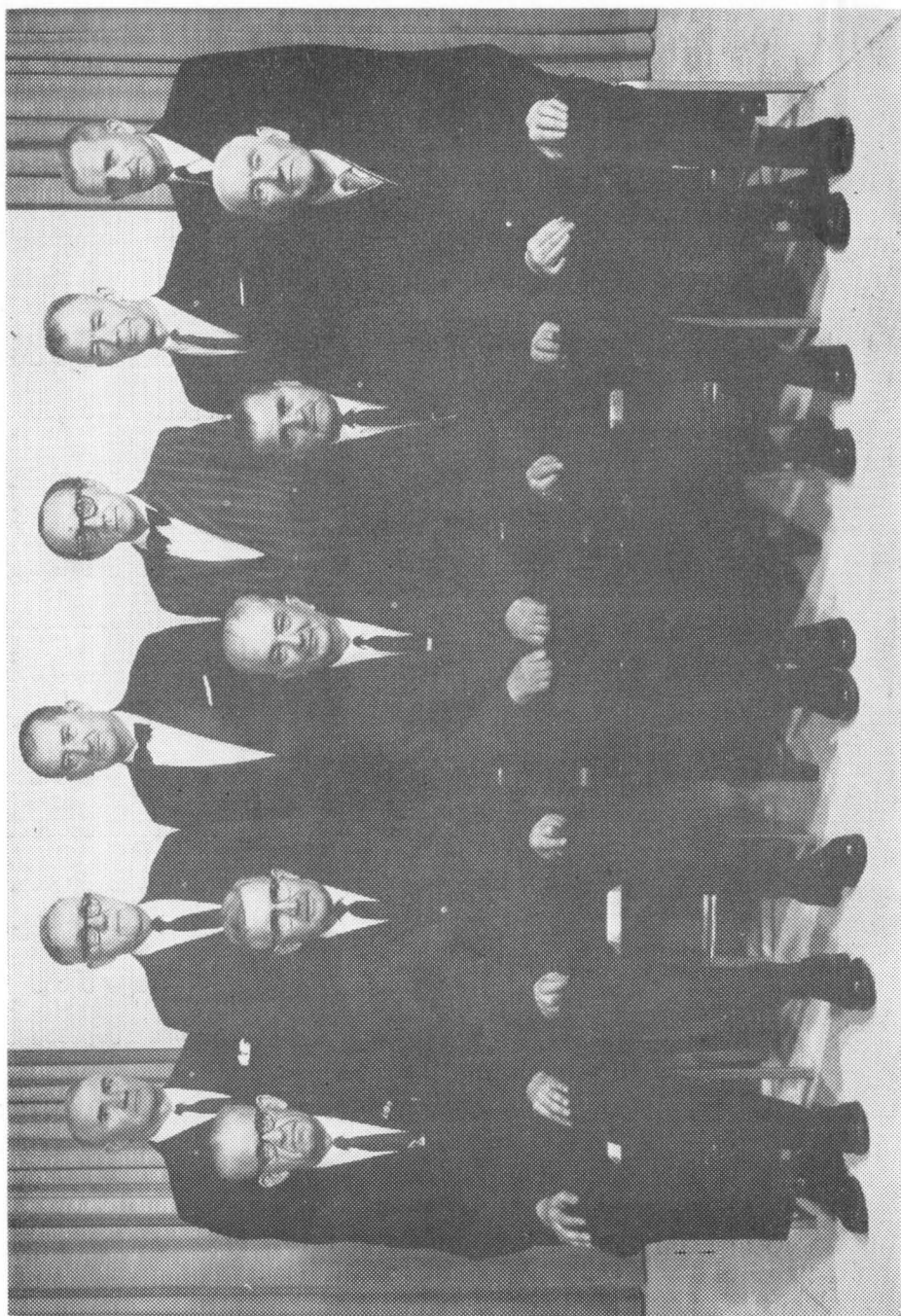
Революція в Росії в 1905 році знайшла відгомін

серед студентів високих і середніх шкіл, і вже тоді родилася ідея збройної боротьби народу за волю України. Революція принесла на короткий час деяку відлигу і злагіднів дещо режим, а що масовий національний рух українців кріпшав, Москва привернула твердий протиукраїнський курс політики і вже не змінила його до війни 1914 року. Багато молоді муіло емігрувати до Галичини і вони то як живі свідки ширили гасло боротьби з російським царатом.

Станиця Брагства УСС Монреал

Від ліва стоять: К. Редкевич, І. Федів, Ф. Штик, Ю. Гарасимів. — Сидять: Т. Доводанч, Р. Бутулінський, о. М. Марків, голова Станиці, Я. Редчук, М. Лебідь.

По програній війні з Японією, Росія звернула свою увагу на полудневий захід і провадила хитру панславистичну політику на Балканах і тим загрожувала інтересам могутньої тоді Австрії, і воєнний конфлікт на-зрівав.

Балканська визвольна війна Сербії, Болгарії і Греції вплинула так сильно на українську молодь в Галичині, що вже в 1913 р. молодь, зорганізована в "Січі", звернулася з відозвою до всіх своїх клітин, щоб готовилися до збройної розправи з Московією.

По атентаті в Сараєві на австрійського наслідника престолу ситуація була настільки напружена, що 28 липня 1914 року Австрія оголосила війну Сербії, а 6 серпня Росії.

Українська молодь в Галичині на заклик Української Головної Ради масово зголошувалася до легіону Українських Січових Стрільців, використовуючи нагоду воювати з найлютішим ворогом України — Московією.

Молодь ще безпосередньо перед війною на великім Здвізі Січей, Соколів і Пласту у Львові 1914 р. за-маніфестувала свою незламну волю іти в бій за свободу народу і визволення Східної України з московської неволі.

Уже на початку війни 1914 року Українські Січові Стрільці бажали мати свій однострій оливково-бронзовий зі шапкою мазепинкою з характеристичним вирізом. Усусуси хотіли тим відрізнитися від австрійської армії, якій силою обставин мусіли підлягати. Спочатку було два погляди: льюбляна мала частина наших політиків у Галичині радила бути неутральними, бо і так наша молодь мусить іти до австрійської армії, а по розгромі царської Росії повинно прийти до розв'язання українського питання. Перемогла друга численніша група наших політиків і ідейна молодь, яка рішилася піти в бій з Московією і тим явно засвідчити, що йдуть ви-зволяти братів Східної України з московської неволі.

Станиця Братства УСС в Дітройті

Сидять зліва: В. Терлецький, П. Білянюк, В. Решетиллович, голова Станиці. І. Коцур, Т. Калитовський. — Стоять зліва: В. Дужий, І. Білоус, Є. Драгінда, Є. Козак, Ф. Липецький, Ст. Слюсарчук.

Надіялися, що на початку з малої горстки борців виросте велика сила і може прийти час, в якому здійсняться мрії нації, та заведе нас до Вільної України.

Галицькі українці були певні, що як переможе Росія, то напевно знищить п'ємонт українства в Галичині. Була підстава так думати, бо коли з вибухом війни 1914 року журнал "Украинская жизнь" склав заяву льюальности супроти російської держави іменем російських українців у Москві, помилково думаючи, що придуть політичні полегші, міністер внутрішніх справ Росії відповів: "Вже надійшов час знищити мазепинський рух в Галичині, який загрожує Малоросії".

В Австрії після славного бою на Маківці, Українська Головна Рада склала заяву льюальности 12 травня 1915 р., в якій писала, що розбиття Росії є конечністю і ми будемо боротися проти Москви за визволення братів українців у тій надії, що австрійський уряд зі своїми союзниками буде мати на увазі розв'язання українського питання, при тому підкреслила, що по розбиттю Росії наша ціль є "Вільна, Самостійна Україна".

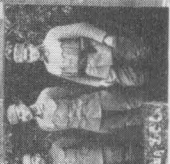
Наші політики додумувалися, що коли переможуть Центральні Держави, то Австрія як і Німеччина будуть мати на увазі спершу свої інтереси щодо Східної України так політичні, як і економічні. Одна Туреччина бажала щиро розбиття Росії на держави, з огляду на те, що Росія мріяла про вільний перехід з Чорного моря в Середземне.

З вибухом війни, український народ в Галичині у своїм інтересі мусів розраховувати на поміч Австрії і тому став по стороні осередніх держав, щоб при їхній допомозі розбити гнобителя України — Росію.

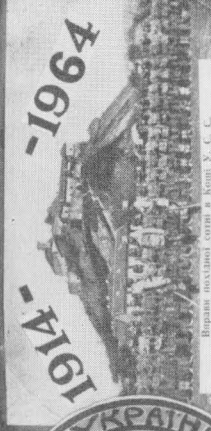
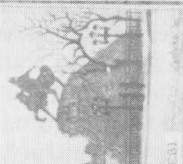
З австрійської конституції користали інші поневолені народи, як от: чехи, поляки, серби й хорвати, а український народ мусів ще й боротися з польською адміністрацією і за кожний національний здобуток платити дорогою ціною.

Станиця Братства УСС Клівленд

Горішній ряд від ліва: Р. Чучкевич, Яр. Барнич, Р. Лесик, сотник Т. Олексин, голова Станиці, Ст. Небеш, Р. Стахура. — Долішній ряд: І. Зварун, М. Хроновят, І. Гурко, І. Палка.

1914

Вирава повстанні селян в Криму У. С. С. (Фотом. Палади, «Зоряна Річка», Феофан Давидович)

Сторонні 1948-54-55

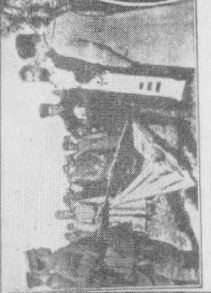
1709

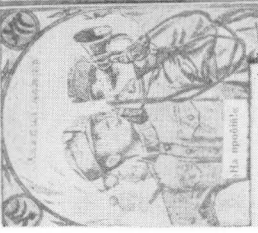
Соборська Палата у Києві

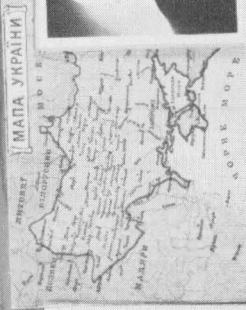
Україна впродовж 1914-1918

Митрасовці Андж Штінгінських «Секель» трасер УСС

Віля провідник

ВЕРХОВНИЙ КОМУНІСТИЧЕСЬКИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

Українському селянству на Західніх Землях не добре велося під оглядом економічним, головню в гірських околицях. Малі карлуваті господарства не давали змоги вижити родину і тому малоземельні мусіли виїздити на роботи до Німеччини, на долину Закарпатської України та далеко за океан до Сполучених Держав Америки й Канади.

Завдяки провідній верстві в Галичині, яка в переважній більшості рекрутувалася з-поміж українських священничих родів і яка, не зважаючи на переслідування з боку адміністрації, що була мало не вся в польських руках, провадила культурно-освітню працю серед нашого народу та намагалася всіма силами вивести українське село з економічної нужди на кращі шляхи. Росли читальні "Просвіти", закладалися Рідні Школи, клітини "Сільського Господаря", спортивно-руханкові клітини "Сокола", "Січі", "Пласту" й кооперації. Це було підставою, на якій виростили й виховувалися українські юнаки, яким припала найбільша честь — взяти кріс у руки та своєю кров'ю засвідчити права свого народу на вільне життя на своїй прабатьківській землі.

Лише в організованісті й у боротьбі здобувають народи свої права, свою волю!

Велике було піднесення серед українського народу, коли з нагоди сотих роковин народження Т. Шевченка, 28 червня 1914 р., саме напередодні першої світової війни, під час Сокільсько-Січового здвигу, в перших колонах маршували вправним, військовим кроком перші Українські Січові Стрільці. Українські борці, завтрішні вояки й герої, що відновили святую традицію українських князів, королів і гетьманів — лицарським шляхом здобували собі волю й права бути паном своєї землі. Тої землі, що з тугою чекала на сонце волі й першу святую національну весну, коли народ зміг би поклонитися Всевишньому за все те, що має в собі та дає йому найкраща в світі, Богом благословенна Батьківщина.

І коли розгорілася війна в 1914 р., масово почала зголошуватися українська молодь під жовто-блакитний стрілецький прапор. Одначе австрійське військове головне командування дозволило вибрати лише дві тисячі юнаків, хоч усіх добровільно зголошених молодих українців було понад двадцять тисяч. До цього спри-

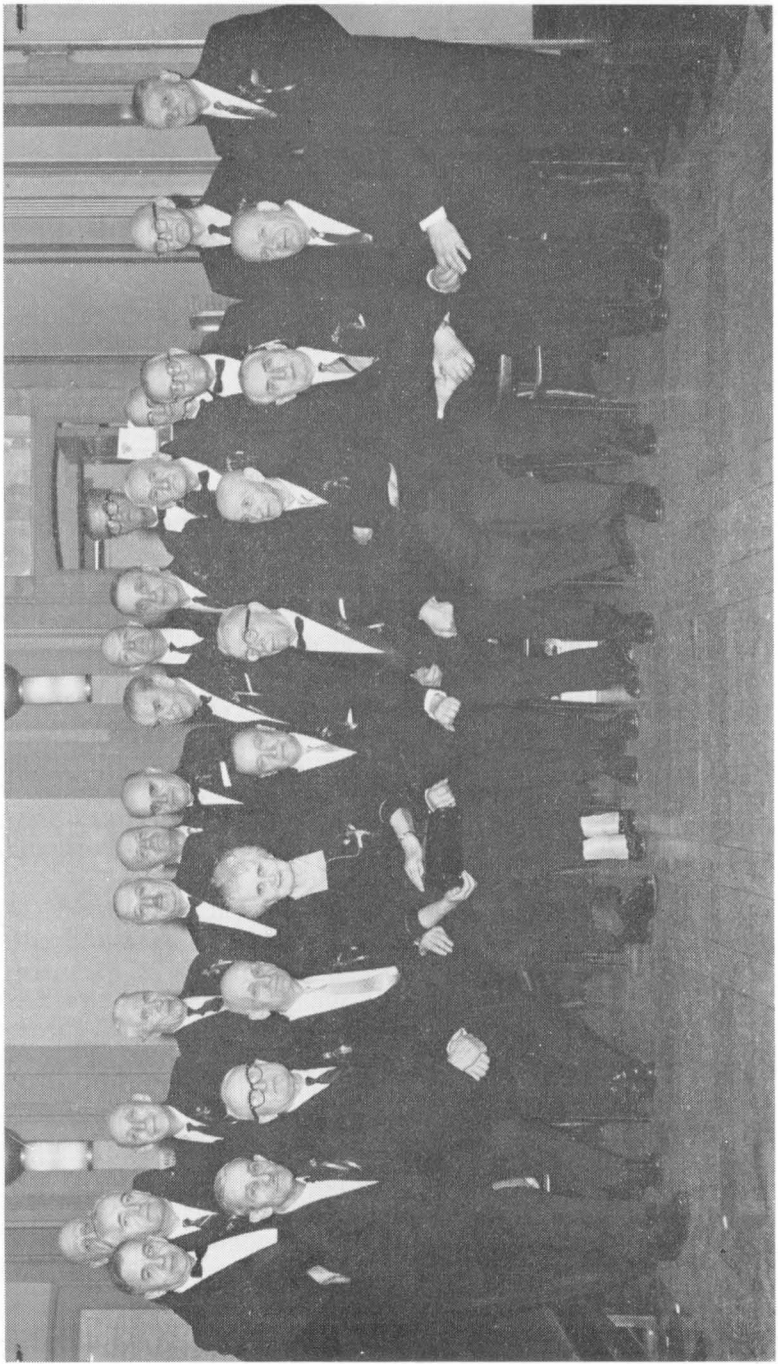
чинилося те, що Австрія боялася великої української військової формації, крім того, вороже наставлення поляків, які ненавиділи українців і на саму згадку про переможні лицарські походи великого гетьмана України, Богдана Хмельницького, терпили з остраху. Відомо ж бо здавна, що поляки завжди зазіхали на українську землю, хоч ніяк не могли належно правити своєю власною.

У першій світовій війні і Росія й Австрія не були прихильні до української самостійницької ідеї. Росія загалом ставилася вороже до українства, а Австрія в Галичині сприяла полякам, а Східню Україну спільно з Німеччиною хотіла використовувати економічно.

Перші завзяті бої велися на теренах Галичини, бо тут були кордони цих двох держав. А що треба було Австрії скинути з себе відповідальність за перші програні бої, то й вилила свою лють на українців при допомозі поляків, які були заінтересовані в тому, щоб в першу чергу знищити українську провідну верству.

Відступаючи в Карпати, паленням сіл і розстрілами знакувала свій шлях відвороту вже в перших сутичках розгромлена, австро-угорська армія. Не спала й польська верхівка з своєю адміністрацією. Вона як ворог українців, підсунула австрійському військовому командуванню думку, що українці Галичини найбільше в тому винні, бо вони помагають ворогові, вказують шляхи, затроюють воду до пиття, дають світляні сигнали, передають вістки з-поза бойових позицій, нищать силоміць військове приладдя, контактуються з ворогом, ще й про всякі інші нісенітниці підшептували льояльні поляки німцям, які стояли на чолі австрійського військового командування. А тут ще трапився випадок, що в російського полоненого старшини знайшли надруковані книжечки зі списком усіх місцевостей та визначних людей на терені Галичини...

Без суду стріляли українців, які Богу духа були винні, а єдина в них була провина та, що вони є українці. Це діялося не вперше на українській землі: в давнину татарва плондрувала Україну, монголи сунули лавою, палили, грабували села; лях ішов з жадобою помститися на українській землі; з півночі сунула московська гидра й назавжди бажала проковтнути український народ; гуни йшли й вогнем та шибеницями по-

значували свої дороги; залізним чоботом ступав голодний прусак по українській землі й хотів за пазуху сховати хлібородний український чорнозем.

Дуже багата земля в світі — це українська земля! Тому вона має найбільше ворогів і найбільше пожадана з пожаданих.

Збурена в огні боїв, залита своєю й чужою кров'ю, з давніми, передісторичними, історичними та сучасними попелешами; руїна на руїні, але вічна, молода як весна, непереможна була велика українська земля, земля лицарів, героїв і героїнь, бо в їхніх серцях на віки вічні написано: "Воля України!"

Почався жахливий терор; ворожа польська адміністрація руками своїх старостів, маючи добру нагоду помститися, давала австрійській владі списки невігідних їй людей. На такі списки попадали переважно чільні українські патріоти, священники, селянство та освітні працівники. Тисячами гнали українців польсько-австрійські жандарми до таборів смерті Талергофу коло Грацу, Сан Андре, Терезієнштату в Чехах та до інших. Військові частини, зокрема малярські, чинили самосуди, мордуючи та вішаючи невинних українських людей.

У таких обставинах зголошених добровольців відвозили зі Львова та інших місцевостей Галичини, що опинилися в смузі воєнних дій, до Стрия, де вибрано й прийнято заледве дві тисячі, решту відіслано додому. Добровольці, довідавшись про дикунські вчинки австроугорських військ і про безприкладну масакру українців у Перемишлі у вересні 1914 р., коли саме в білий день малярські кіннотники-гонведи зарубали шаблями понад сорок наших людей, між ними й молодих дівчат, тому

Станиця Братства УСС в Нью-Йорку

Сидять від ліва до права: Осип Бандера, Володимир Калина, Степан Ріпецький, Анна Дмитерко-Ратич, Іван Поритко, Жигмонт Олексин, Сава Никифора, Роман Чубатий, Петро Постолок. — Стоять: Юзенів, Іван Полянський, Мирон Левицький, Михайло Гальчак, Ярослав Гузар, Лука Луців, Іван Вінтоняк, Семен Лісовець, Володимир Назаревич, Михайло Маркевич, Осип Стеткевич, Іван Данилович, Теодор Яцюра, Мирон Заклинський, Михайло Гузар.

не хотіли присягати на австрійський прапор, лише склали свою вояцьку присягу на руки о. Нижанківського, якого пізніше під час визвольних змагань поляки теж не пощадили й розстріляли.

Могло прийти до того, що всі добровольці розійдуться. Але розумні патріотичні слова українських старшин переконали добровольців, що Українські Січові Стрільці повинні все стерпіти й вичекати, адже краще мати свою власну військову формацію, як нічого. Вже в перших початках війни український народ утратив приблизно 35 тисяч свого населення.

Військовий австро-угорський полевий суд у Мукачеві, щоб надати своєму теророві правні позначки, видав вирок смерті та наказав повісити о. Романа Березовського, пароха села Протеси Жидачівського повіту, Лева Кобилянського, писаря Долинського повіту та Пантелеймона Жабяка — селянина з Сенечова за те, начебто вони співпрацювали з ворогом...

Серед нелегких і неясних обставин почали формуватися перші українські добровольці в легіон; історія запряження в Стрию виразно засвідчила, що УС-Стрільці підуть до бою тільки під своїм рідним українським прапором!

Це була чиста пародія, коли тих перших українських вояків одягли в дивачні гонведські штани й довгі шинелі, що закривали пальці, замість нових крісів, дали старі типу "Верндля" на шнурку й на один набій і оформили їх у сотні всіх під одною командою. Непередбачені перші успіхи російської армії в Карпатах змусили австрійське корпусне командування навмисне кинути на латання фронту невишколених Українських Січових Стрільців, погано озброєних, без постачання і санітарної опіки. З таким бойовим вирядом у вересні 1914 р. переходять ці Українські Стрільці своє перше бойове хрещення. Однак чужа й ворожа українській справі військова верхівка корпусу Гофмана здобулася на ще іншу диявольську думку, поділити Українських Січових Стрільців на стежі по 20 стрільців, з одним командиром і післати їх у запілля ворога як партизанів. Це було рівнозначне смертному присудові; тим способом австрійський штаб хотів за всяку ціну позбутися Стрільців, вважаючи їх за ненадійних. Більшість добровольців стрільців, що були виховані переважно в го-

рах, колишні пластуни, які до війни мандрували Карпатами, не тільки виконали похвально своє завдання, але й вернулися відносно з малими втратами до збірного пункту. Тим часом наставала холодна зима, важкі воєнні походи, брак зимового одягу побільшили втрати нашого стрілецтва. На початку 1915 р. по доповненні стрілецьких сотень, австрійське командування скасувало команду Легіону та оформило два самостійні курені й приділило їх тактично до 129 і 130 Бригад 55 Дивізії. Українську Бойову Управу відсунено від її впливів на справи Легіону. В такому оформленні почали Українські Січові Стрільці свій кривавий похід.

ПЕРШІ ТА ЧЕРГОВІ БОЇ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

Українські Січові Стрільці бравурно йшли на фронт; вони знали, що мусять боротися за життя. Перша стрілецька могила виросла після бою під Сянками в Карпатах 26 вересня 1914 р., чергові розсіяні в різних місцях, залежно від окремих партизанських дій нашого стрілецтва. Перший великий кривавий бій зведено на горі Маківці з 28 на 29 квітня, що тривав до 3 травня 1915 р., в якому стрільці не лише здобули від ворога гору Маківку, але й не допустили до перелому бойової лінії та переходу ворога на закарпатську, а далі на мадярську рівнину. Вперше Українські Січові Стрільці дивізійним наказом ген. Фляйшмана дістали високу похвалу. Після Маківки прийшов Болехів, де Стрільці знову показали свою відвагу в бою, ворог мав великі втрати убитими, раненими та полоненими, а наші втрати були теж не менші.

Далі княжий Галич, до якого перші ввійшли Українські Січові Стрільці та вивісили на ратуші жовто-блакитний прапор! Цей відважний свідомий чин був доказом державницької ідеї УССів, який спонтанічно виявився по здобутті Стрільцями старого українського княжого города. Настало літо і знову бої в Завалові, де згинув чотовий Балюк і багато стрільців.

Ще більшим кривавим боєм, як на Маківці, вславились УСС під Семіківцями, де ворожі втрати убитими були дуже великі, Стрільці йшли в бій зі справжньою погордою до смерті. Байдуже до інтересів укра-

їнських змагань, австрійське командування не відзначило належно того успіху, зате німецьке командування у своєму звіті писало: "З нами йшли в бій УСС, дійсно найкращий відділ австро-угорської армії".

Найкривавіші й найдовші були бої на горі Лисоні, Потутори, Посухів біля Бережан, які тривали майже два місяці. Тут Стрільці вкрилися великою славою; вони не лише відкинули численнішого ворога, але й відібрали втрачені давніше позиції. Якою славою відзначилися УСС в боях за Лисоню, найкраще про це висловилися баварський і турецький генерали, що приглядалися до бравурної очайдушної атаки стрільців. Тоді німецький генерал сказав: "Мої баварці б'ються як леви, а українці як чорти". Затем воєнне командування призначило по 15 нагород німецького залізного хреста і турецького срібного півмісяця для найхоробріших з-поміж УСС.

Незабаром Москва вислала на перші позиції свій найкращий кавказький корпус, добре озброєний, який чорною лавою ринув у наступ, перервав австрійсько-мадярську оборонну лінію, оточив з усіх боків стрілецькі позиції, з яких стрільці відбивалися до останнього набою. Зав'язалася рукопашна боротьба за кожен п'ядь землі; падали вороги, але нові лави сунули за ними вперед; залишилася жменька Стрільців, переможена, виснажена до краю, і ці рештки, що не згинули, пішли в полон. Втрати були з обох боків велетенські, море крові й гори вбитих.

Українські Січові Стрільці добре знали, за що йдуть у бій з ворогом! За ідеал національного визволення своєї Батьківщини — України. За лицарську честь українського вояка. За свідомість, що їхні великі виграні

Станиця Братства УСС в Чикаго

Сидять з ліва до права: Тома Воробець, Іван Дубицький, Григор Стецюк, Михайло Гнатюк, Антін Артимович, Михайло Петруняк, Ілля Вітанович, Олександр Бабій. — Стоять, середній ряд: Корнило Бородайко, Станислав Мазяк, Степан Заплатинський, Норберт Рибак, Теодор Урбан, Теодор Турчин, Іван Стахів, Михайло Цурковський. — 3-ий ряд: Антін Кущинський, Богдан Білинський, Павло Гричишин, Роман Назаревич, Володимир Рибак, Прокіп Матійців, Тимотей Гричишин, Євген Мусій.

бої були першими після бою під Полтавою з найлютішим ворогом України, Московією, і вірили, що чергові бої мусять бути виграні.

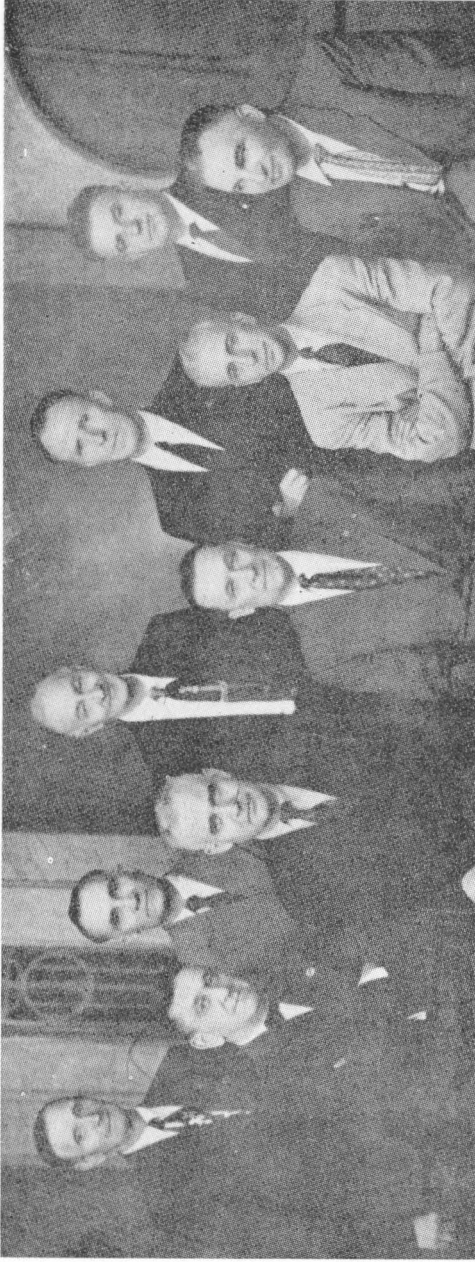
Українські Січові Стрільці добре знали, що вони можуть перехитрити ворога, заскочити його сотню і батарею; після своїх переможніх боїв вони ще й переконалися, що Стрільцтво потрафить не лише протиставитися, але й зламати хоч би який завзятий опір ворога.

Українські Січові Стрільці побачили на власні очі, що кількість крісів не рішає в боях, але рішає якість, і в цьому відношенні вони під кожним оглядом ворога перевищували. Вони були до першого бою під Маківкою борцями за волю України, після бою стали вояками України. Ця глибока віра гріла їх у непереможному поході з Карпат на схід, а потім з черги в боротьбі з поляками, що теж простягали свої загарбницькі руки по добро України.

Українські Січові Стрільці пережили в своїй вояцькій душі зміни: відвагу вони мали, але щодо певности себе, як повновартісних вояків, дала їм ця блискуча перемога над москалями на горі Маківці в Карпатах.

Українські Січові Стрільці нарівні з своїми братами з-поза Збруча, які приневолені були служити в московських полках, знали, що стоять один проти одного сини того самого народу, але вони розуміли, що це є конечність; коли ж була добра нагода, вони потайки сходилися з своїми братами на спільні щодо ідеї розмови. Зате, москалі, перехопивши трьох своїх солдатів, засудили їх на смерть як "мазепинців" та розстріляли 30 квітня 1916 р. в Сороцьку за братання з ворогом. Це були фельдфебель Гаврило Григорович Крищенко, підстаршина Сергій Пантелеймонович Пацьоркевич і телефоніст Гаврило Васильович Кузниченко, всі з 3-ої сотні 22-го саперного батальйону при XXII-ім фінляндським Корпусі. Вони дійсно браталися з Стрільцями, приходили на спільні розмови; та вперше над Золотою Липою пролунали нечувані досі під московським караулом слова — "Христос Воскрес" і відозвалися слова привітом — "Воскресе Україна!" В московському розумінні це вважалося зрадою царя й батьківщини й за те військовий суд засудив на смерть трьох синів України.

Українські Січові Стрільці самі побачили, чому так мало уваги приділяв український народ під австрійською

Станиця Братства УСС Філадельфія

Від ліва сидять: А. Кігчак, О. Білинський, І. Поритко, голова, М. Савчин,
М. Мінчак. — Стоять: П. Тарнавецький, Т. Ялуга, Є. Рудий, В. Михалюс,
І. Данківський.

займанциною важливій військовій справі. До того часу українці мали небагато кадрових старшин, не тяжкий був доступ до старшинських шкіл, а про воєнну Академію ніхто й думати не хотів. Під впливом УССів почалося гарячкове вишукування фахових військовиків українців. Одначе, на жаль, великої кількості старшин з високою військовою освітою годі було під тодішню пору розшукати. Це теж виявилось в боях за Маківку та в інших чергових боях з московською навалою. Але це була перша підготовка до великого Листопадового Чину.

Українські Січові Стрільці свою першу вогневу спробу успішно перейшли та здобули досвід доброго вояка. Вже з самого початку 1914 р. австро-угорське військове командування намагалось відсунути Легіон УСС якнайдалі від його перших завдань, з якими він пішов на війну, але це не тільки не заломило Стрільців, але, навпаки, загартувало їх. Вони не лише набралися вояцької амбіції, але й скристалізували свій національний світогляд.

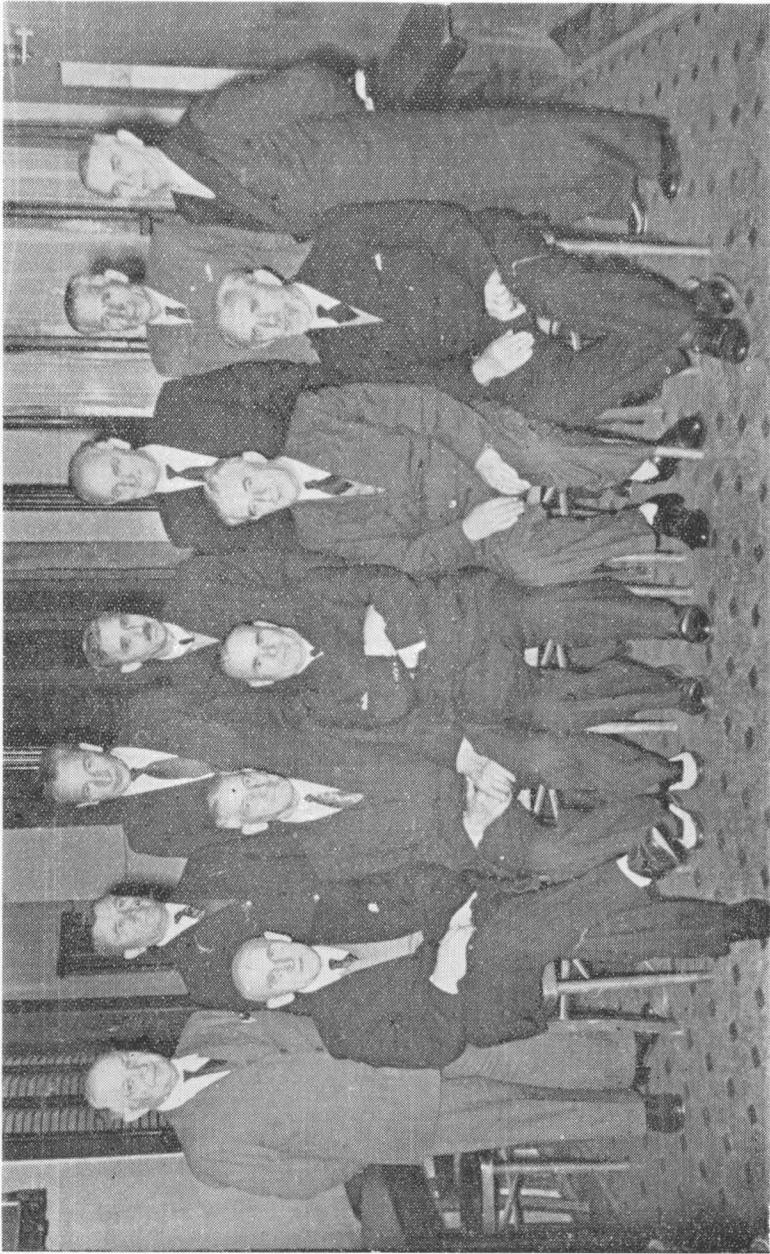
Українські Січові Стрільці скрізь маніфестували свою стрілецьку ідеологію та свій стрілецький однострій. Хоч спершу носили вони чужі уніформи й шапки, але на них пишалися жовто-блакитні кокарди, пізніше мали вже свій однострій з шапкою мазепинкою. Під час їхнього перебування в різних лічницях Відня, Будапешту і Праги, або під час проходів вулицями тих міст, чужинці питали їх, до якої військової формації належать, вони відповідали, що це українська національна формація.

Українські Січові Стрільці подбали далі, щоб указах і під час військової муштри вживалося виключно української мови і тим самим творилася українська військова термінологія.

Пошана пам'яті поляглих Друзів була в Українських Січових Стрільців глибоко плекана. Різьбар Ми-

Станиця Братства УСС в Аргентині

Стоять з ліва до права: Сухар, Іваник, Моссора, Прокопівич, д-р Рибак, Новаківський, Яхно. — Сидять: Песцьоровський, Аріїчук, о. Куніцький, Шепарович, Главач.

Перший ряд:

М. Луцик,
М. Білас,
С. Вріль,
С. Булак,
К. Ващук,
П. Веприк,
П. Береза,
С. Віндик.

Другий ряд:

В. Гірняк,
І. Гірняк,
І. Голубець,
М. Девосер,
М. Дусяк,
В. Когут,
І. Когут,
Л. Кордяк,
В. Кривоус,
І. Кузич,
Т. Кульчицький.

Третій ряд:

П. Лозовський,
В. Левицький,
О. Левицький,
Т. Лотоцький,
Т. Стрілець,
М. Луцький,
В. Маріянський.

Четвертий ряд:

С. Мацкевич,
І. Гада,
А. Мондьяк,
А. Моспанюк,
М. Пелешак,
І. Озаркевич,
І. Особа,
О. Сецінський,
Т. Смеречинський.

П'ятий ряд:

Я. Солтикевич,
С. Теребуш,
В. Тисяк,
о. А. Г. Трух,
В. Фіцик,
о. С. Хабурський,
М. Хархаліс,
І. Цибульський,
С. Чорномаз,
В. Винницький,
І. Юрїв.

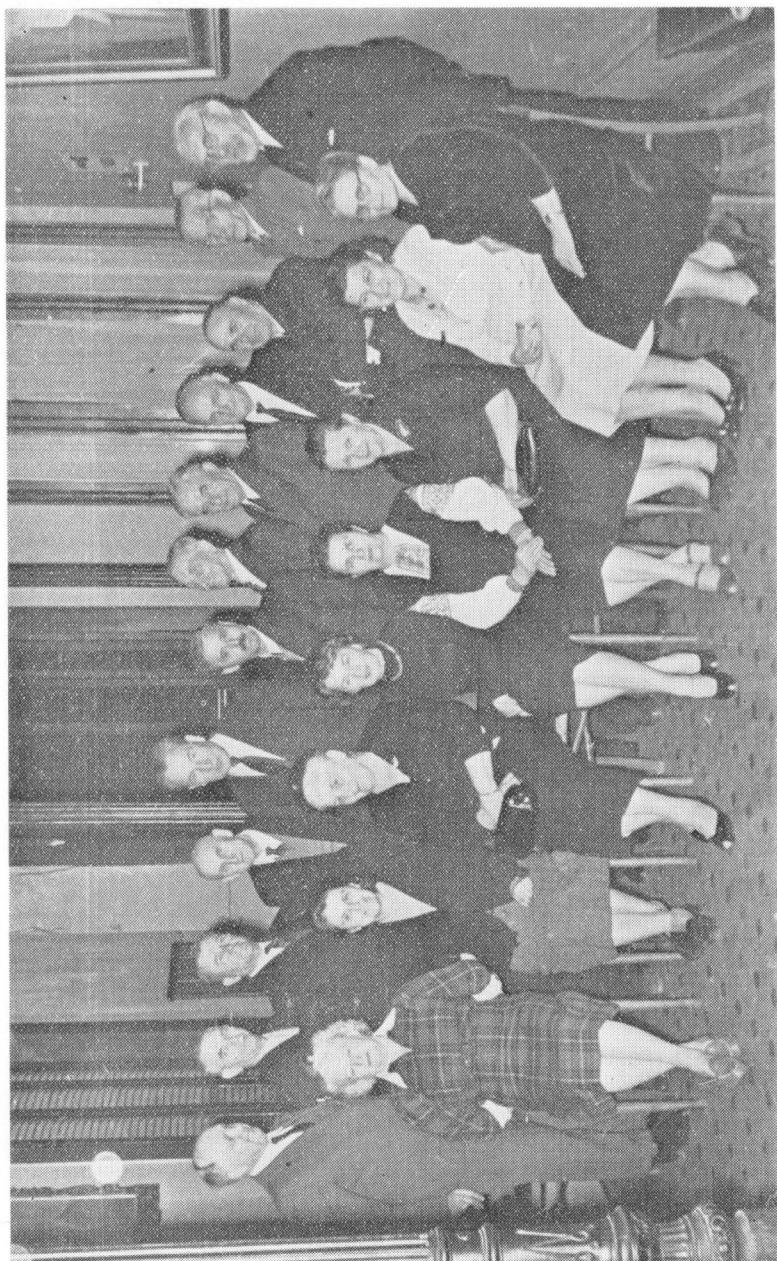
кола Цимбрило вирізьбив на скелі при дорозі з Дубини до Камінки, коло Сколього, напис: "Машерують наші добровольці на кривавий тан, визволяти братів українців з московських кайдан". На горі Ключ, де в завзятому рукопашному бою УССи зазнали значних утрат, Стрільці насипали на пам'ять про їхнє героїство могилу і поставили високий березовий хрест. Скрізь, від перших боїв під Сянками і Верецькими, УСС ставили хрести з прізвищами героїв та написом: "Впав за волю України". В Пісочній спорудили вони кам'яний пам'ятник, який посвятив великий Митрополит Андрій Шептицький, а прапор УССів в Розвадові.

Українські Січові Стрільці приклали багато зусиль й ніколи не шкодували своєї праці та грошей в ширенні національної свідомості на занедбаних землях України, на Закарпатті, Волині, Підляшші і Поліссі, закладаючи школи та самоосвітні гуртки. Ініціаторами були: Дмитро Вітовський, Микола Саевич, Михайло Гаврилко та інші визначні УССи.

Стрільцькі пісні приймав український народ з великою любов'ю і незабаром не було жодної української хати, де не лунали б ці незабутні мелодії.

Українські Січові Стрільці — добровольці вважали себе за військово-політичну організацію з окремим завданням і дуже цікавилися політичними подіями й справами, займаючи до них своє становище прилюдно на вічах і в пресі, крім того, в цих справах зверталися до свого політичного проводу. Тож коли політик Андраші помістив у віденському щоденнику "Ное Фрае Пресе" у вересні 1915 р. статтю, в якій порушив думку про відбудову Польщі в давніх історичних кордонах з Галичиною, тоді Українські Січові Стрільці окремим листом до автора заперестували, що український народ не дозволить торгувати його відвічними землями та буде безупину змагатися за свої права. А коли рік пізніше німецький та австрійський уряди проголосили самостійність Польщі, обіцяючи Галичині тільки поширення автономії без поділу її на українську і польську, Українські Січові Стрільці в листі до Президії Української Загальної Ради заявили своє рішуче становище, вони писали "не бачимо можливості воювати в союзі з державами, які торгують українською землею".

На традиції та досвіді Українських Січових Стріль-

Стрільці в Аргентині зі своїми дружинами

ців, що попадали до московської неволі, вирости Київські Січові Стрільці, організаторами яких були такі старшини: Євген Коновалець, Федір Черник, Андрій Мельник, Роман Сушко, Василь Кучабський, Микола Загаевич, Іван Чмола та багато інших.

Після вибуху революції в Росії, Українські Січові Стрільці, що стояли над Збручем, уважно прислуховувалися до революційного клекоту. Большевики, які спочатку кокетували український визвольний рух, трохи пізніше, набравши сили, назвали визвольні змагання українського народу контрреволюцією та виступили збройно проти нього. Українсько-московський зудар розгорівся перед очима стрільців. Фронт мовчав, але в запіллі гриміла канонада; то українські відділи провадили завзяті бої з большевиками.

Українські Січові Стрільці прийшли в Україну за Центральної Ради, а коли владу перебрав гетьман Павло Скоропадський, схвалили таку резолюцію:

а) Ми стоїмо на землі відродженої Української Держави, за яку ми від 1914 р. на бойових фронтах змагалися;

б) УССці зазнали величезних утрат убитими й раненими, ми схилиємо голови над могилами наших Друзів;

в) в обличчі небезпеки, яка постала в Україні, заявляємо світові, що понад усякі партійні угруповання далі будемо боронити наш національний прапор;

г) просимо Українську Бойову Управу передати нашу відданість Українській Державі, на руки посла Вячеслава Липинського у Відні.

Українські Січові Стрільці використовували свій побут і вільний час в Україні на освідомлення своїх братів, знайомилися з місцевим українським населенням, боронили його від несправедливих реквізицій, що їх чинили мадярські і німецько-австрійські військові грабіжники.

Українські Січові Стрільці були скрізь і всюди, де треба було боронити прав українського народу.

Полковник Андрій Мельник між УСС в Торонті

ЗНАЧЕННЯ ЗБРОЙНОГО ВИСТУПУ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ І ЇХНІХ ПЕРЕМОЖНИХ БОЇВ ТА ВПЛИВИ НА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД

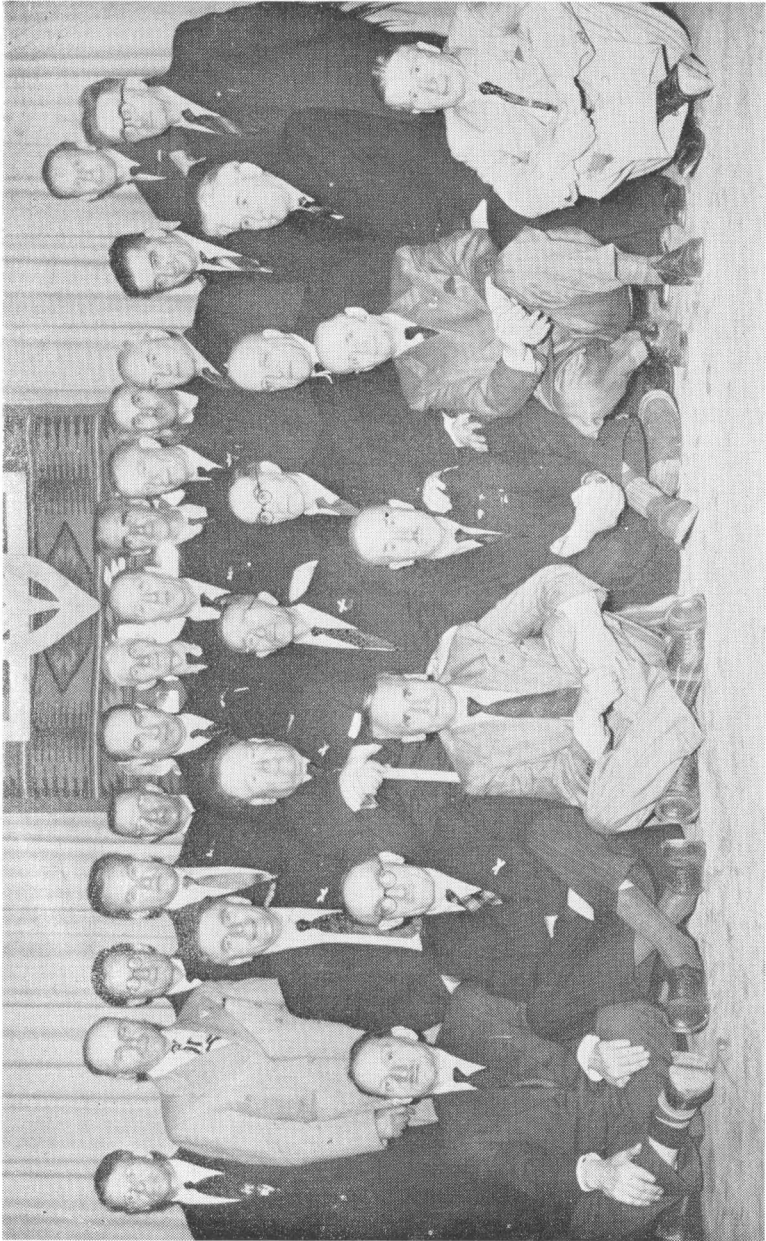
Майже правильно спершу називали Українських Січових Стрільців "Лицарями абсурду", бо їх була лише мала горстка ідейних юнаків, які йшли на поле бою, де стояли одна проти одної мільйонів армії. Але їхня віра у конечність боротьби за свою рідну державу була така сильна й тверда, що вони найшли в собі стільки моральної сили, щоб перебороти всі зовнішні та внутрішні перешкоди й переконати свій народ у тому, що їхній збройний похід з історичного погляду правильний.

Українські Січові Стрільці високо тримали прапор України і на живий чин перетворили давню славу української зброї. Пройдений Стрілецтвом шлях через українські села й міста позначувався прихильністю населення, піднесенням духа та розбудженням національного життя. Український народ в загальному зрозумів, що поява УССів на арені збройної боротьби з Московією зродила велетенський в своїх наслідках чин, який збудив з довгого сну призабуту військову традицію України та сколихнув до глибини не тільки українську стихію в австрійській займанщині, але й розбурхав національні хвилі на українському морі під московським чоботом царської Росії. Українці з-за Збруча на власні очі побачили національних вояків, Українських Січових Стрільців, а в наслідок цього росла їхня національна свідомість і амбіція, що дала добрі плоди в 1917 р., спричиняючи розвал московської тюрми народів і створення Української Держави та її власної армії.

Великі духові й політичні провідники українського народу гордилися чином і змаганнями УССів, їхнім патріотизмом і їхньою завзятістю.

Незабутній Слуга Божий Митрополит Андрій Шептицький недаром сказав, відвідуючи стрільців: "Ідїть витривало по вибраній Вами дорозі і я благословитиму Ваші діла".

Теж і наш новітній Мойсей, геніяльний поет Західної України Іван Франко, що під кінець свого життя перебував у приюті УССів, голосно висловлював у Львові свою думку: "Ви є дзеркалом моєї душі й моїх стремлїнь".

Отаман д-р Никифор Гіряк між УСС в Торонті

Державний муж і найбільший український історик, перший президент України Михайло Грушевський, прилюдно висловлював Січовим Стрільцям своє признание та глибоку пошану за їхню ідейну та жертвенну службу для України.

Голова Директорії В. Винниченко писав також, що "Січові Стрільці є зразком ідейного та патріотичного війська, беззастережно вірні ідеї самостійности України". Одного разу він, глянувши на Січового Стрільця, що стояв на варті в залізному шоломі, завітаний прапором червоної калини, тихо промовив: "Похожий на трізну залізну статую!"

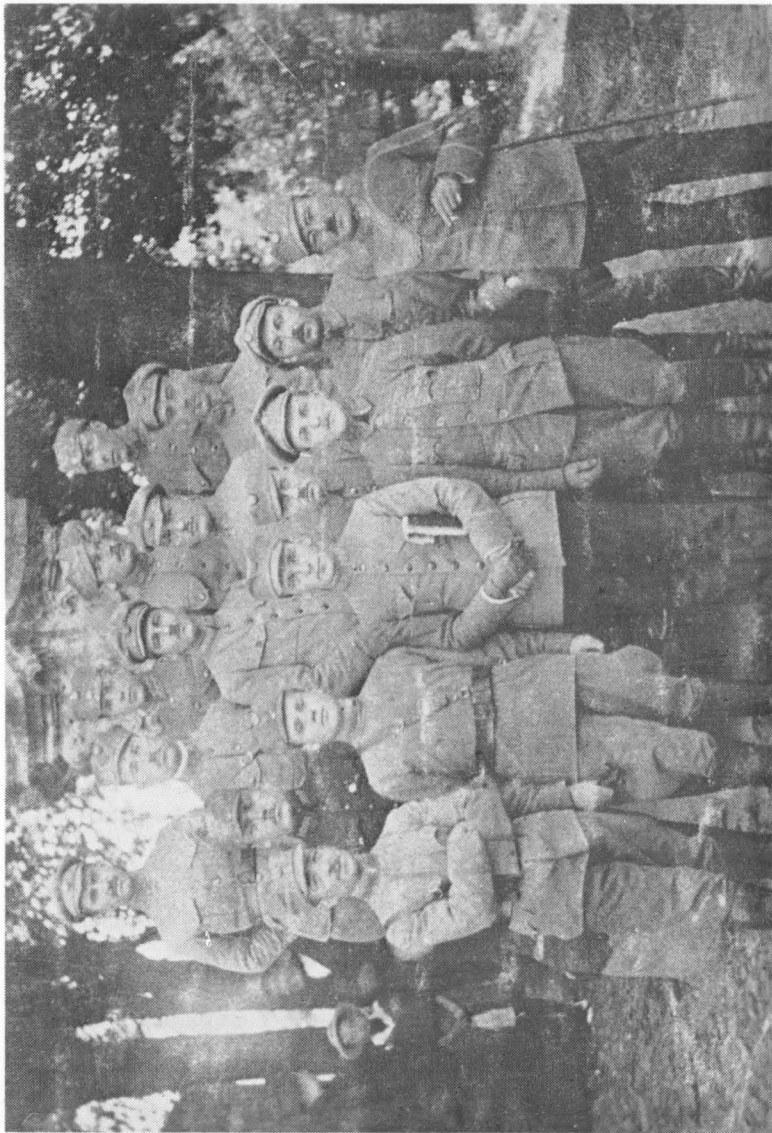
Українські генерали з повним признанням ставилися до Стрільців. Генерал М. Греків, міністер Директорії, пізніший Командувач Української Галицької Армії, заявив на одному засіданні: "Наші вояки не можуть встоятися проти московських регулярних відділів, лише Січові Стрільці тримаються сильно на фронті."

Генерал М. Безручко, в своїй історичній розвідці про дії українських вояків, пише: "Січові Стрільці — це найкраще зорганізована частина української армії".

Український письменник Вол. Самійленко в святочному виданні щоденника "Україна" (Київ, 22 січня 1919 р.) з нагоди державного об'єднання українського народу, висловлює своє велике признание синам галицької землі — Українським Січовим Стрільцям, такими словами: "Галичина була тим п'ємонтом України, на якому могла зберегтися українська національність і розвинути українська культура. Коли прийшов час будувати свою власну, незалежну державу, галичани віддали Україні не тільки свої сили, національну свідомість і європейське знання, але й своє життя. Галицькі Січові Стрільці та їхня головна участь в українському відродженні не мають меж оцінки. **Перед їхніми іменами будуть схилити голови всі українці...!**"

Письменник Юрій Липа, в книжці "Призначення України", пише: "Ще замало розуміють сучасники, якою великою річчю був вимарш на фронт Легіону Українських Січових Стрільців в 1914 р. та в 1918 р. вмашерування до Києва Синьо- і Сіро-жупаників".

Українські Січові Стрільці за всяких обставин старалися задержати зброю в своїх руках, доказом цього є партизанський рух в 1922 році, на чолі якого стояли

Український Старшинський Хор в Чехословаччині, в яким співали солісти УСС-ці: хор. В. Тисяк, хор. І. Солтикевич

колишні стрільці: Іван Цепко, Петро Шеремета і Степан Мельничук. Іван Цепко згинув у бою з польською поліцією, Шеремету і Мельничука поставили перед польський наглий суд у Чорткові. Їхній оборонець д-р В. Старосольський з неприхованим зворушенням описує їхню поведінку: "Вони були спокійні впродовж судової розправи, зокрема й на місці розстрілу, ані один м'яз їхнього обличчя не задрижав, а по відчитанні присуду, вони взаємно обнялися та один одного поцілували. Мельничук співав пісню заки залунала сальва; Шеремета, з окликом "Хай живе Україна!", крикнув: "Стрільай!" Так умирали Українські Січові Стрільці за свою й свого народу велику й безсмертну ідею!"

Українські Пластові організації прибрали собі назви, зв'язані з традицією УССів, як от: Пластовий Курінь Червоної Калини в Стрию і Кіш Червоної Калини в Бориславо, якого основником і комендантом був УСС Петро Веприк та інші. Славної пам'яті проф. Северин Левицький, начальний Пластун і сотник УССів, вложив дуже багато праці в організацію Пластунів та вплив у молодь замилювання до пластунської ідеї. Українські Пластуни в роковини боїв улаштовували щороку зорганізовані прогулянки на славу з перемоги гору Маківку. Член Пластових Лісових Чортів, Юрко Старосольський, описує свої враження в 1929 р.: "Чудове місце на цвинтар, зовсім інше від усіх на цілому світі, нас принаглявало йти приспішено на гору, що має чарівну назву "Маківка". З нами йшли довгі процесії, щоб високо підняти вояцького духа та наставитися до дальшої боротьби, аж до остаточної перемоги над найбільшим ворогом нашої Батьківщини-України, над Москвою! Шлях до волі й щастя України."

Велика була любов до свого поневоленого народу і тверда віра тих юних добровольців у слушність боротьби за свою Державу, коли вони найшли в своїх серцях стільки моральної сили, щоб перебороти всякі зовнішні й внутрішні перешкоди та високо піднести національний прапор України.

Серед молоді постав могутній стрілецький рух, щоб створити нашу новішу визвольну традицію для майбутніх поколінь, яка є так конечною в набутті моральної сили.

Українські Січові Стрільці ніколи не твердили, що

від них почалася історія і традиція нашої визвольної боротьби, вважаючи, що їхня боротьба пряме продовження давніх змагань українського народу за волю. Вони вважали себе лише носіями визвольної ідеї та боротьби за державну незалежність. Вже на початку війни виринула думка збирати матеріяли й пам'ятки

**Передача від Братства УСС Грамоти-Заповіту 5-му куреневі
Пласт. Юн. ім. Федора Черника. Регенсбург 20. VI. 1948.**

до історії стрілецтва. І так заснувалася пресова квартира в коші з читальнею та бібліотекою. В 1915 р. виїхав у поле до УССів кореспондент бойової Управи Осип Назарук й незабаром вийшли перші військові нариси: "Слідами Українських Січових Стрільців", та "Над Золотою Липою".

Серед фронтових стрільців було багато хлопців із літературним хистом, музичними, малярськими і різьбарськими здібностями. Але через безперестанні бойові дії не було відповідних умов, щоб ті таланти розвинулися. Щойно над рікою Стрипою зимою 1916 року, коли панував сякий-такий спокій в селах Соснів, Тудинка почалася творча праця на всіх відтинках мистецтва. Родилися поезії на стрілецькі теми, незабутні стрілецькі пісні, марші, розвинулося малярство й різьбарство.

Стрілецькі поети, малярі і музики творили вже в Карпатах і в часі походу вперед, але аж у Соснові — Тудинці, де стояли цілу зиму, творчість осягнула кульмінаційний вершок. Стрілецька творчість була така плодюча в кожній ділянці, що вимагає ширшого опрацювання, яке могло б дати поважну книгу.

В поезії і пісні перше місце належить Романові Купчинському, Левові Лепкому, Юрію Шкрумелякові. В музиці незабутньому сл. п. Михайлові Гайворонському, в малярстві Куриласові, Юліяну Буцманюкові й Іванцеві, в різьбарстві Михайлові Гаврилкові, а в письменництві д-р Осипові Назарукові, О. Бабійові, В. Дзіковському і Степанові Ріпецькому.

Стрільці займалися і політикою та обговорювали різні події, які торкалися українських питань. Не зважаючи на приналежність УССів до різних партій, ідея національної солідарності й політично-партійної та ідеологічної толерантності між ними була знаменита. Ідеологічна диференціація не суперечила стрілецькій ідеї, а навпаки, витворювалися критичні думки. Серед грюкоту гармат — політичної метушні воюючих держав дозрівав політично український народ, а на Західніх Українських Землях думка перевороту й перебрання влади. Центральні Держави тріщали в своїх основах, а хитра й зрадлива політика Австрії, яка обіцяла підтримку Польщі, будила активність українців. Політичний провід шукав дороги, якою могла б іти наша політика, а тим часом невеличкий гурток ідейних людей створив у Львові таємну організацію, що мала на меті підготувати переворот і перебрати владу на Західніх Українських Землях. Комітет прийняв назву "Український Генеральний Військовий Комісаріят". Тим часом Українські Січові Стрільці відбули нараду в Чернівцях і при кінці жовтня 1918 р. вислали до Львова сотника Дмитра Вітовського, який перебрав головування Комітету.

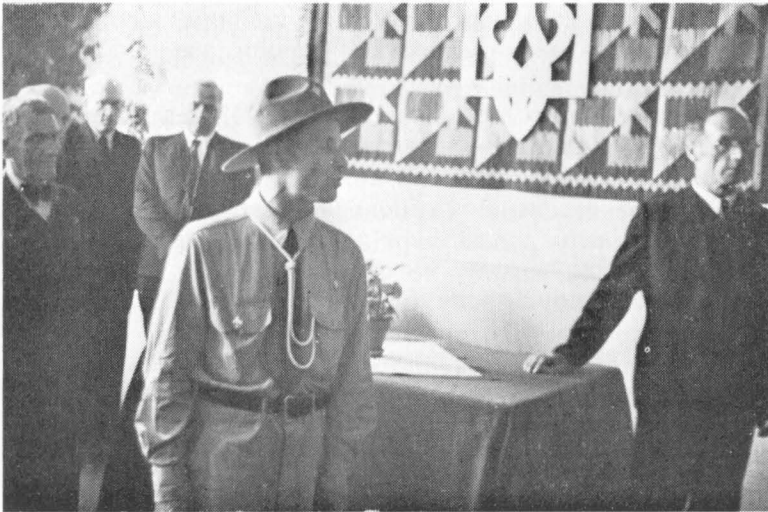
Сотник Дмитро Вітовський перейменував Комісаріят на Українську Генеральну Команду, до якої входили головні старшини Українських Січових Стрільців і давніші члени: Д. Паліїв, поруч. І. Рудницький, пор. П. Бубела, чотовий О. Огоновський, хор. Бараник і хор. Ватран.

Українська Національна Рада радила стриматися покищо з чином, але сотник Дмитро Вітовський наказав

перевести чин уранці 1-го листопада 1918 р. і тим самим випередив польську ліквідаційну комісію. Чину dokonали всі українці, які тоді були в різних австрійських формаціях, але цей чин нерозривно зв'язаний з Українськими Січовими Стрільцями.

Розгорілися бої за Львів і Західню Україну. УССи були зав'язком Української Галицької Армії, а ідеологія УССів переходить на УГАрмію, яка пізніше пішла в бій за волю України з печаттю духа УССів.

Війська наші були нечисленні, але сильні духом. Наша сила була в тому, що йдучи в бій, ми ставили свої ідеали вище родинних почувань, а дисципліна й довір'я до своїх старшин були дуже великі. Бої були завзяті так на Західніх Українських Землях, як і на Східній Україні, а після об'єднання з дієвою армією, допровадили до здобуття столиці Києва. Большевики, маючи велике запілля, зростали на силах, а шалена агітація і пропаганда зі спритними гаслами, захоплювала не тільки Україну, але й інші народи середньої Європи. Антанта не визнала існуючої вже України, а всіма силами допомагала та озброювала поляків і творила

Голова Братства УСС Никифор Гіряк вивчає пластунам значення передачі акту традиції УСС: "Ми хочемо по вічні часи жити не тільки в стрілецькій пісні, яку ви залюбки співаєте, але і у ваших серцях і ділах!"

армію Денікіна, Галера і тільки на них розраховувала. Прийшов і ще один страшний ворог — плямистий тиф, який знеміг 60% нашого бойового стану.

Українські Січові Стрільці боролися до самого кінця і нічого зі своєї ідеології не скреслили.

Від 1914 року, від створення Легіону УССів, безупинно й безперервно тримає українське молоде покоління в своїх руках лицарську зброю та продовжує збройний змаг у рядах Армії Української Національної Республіки, Київських Січових Стрільців, Української Галицької Армії, потім Українська Військова Організація, Організація Українських Націоналістів, Карпатські Січовики, Вояки 1-ої Дивізії Української Народньої Армії та Української Повстанської Армії. З давньої героїчної традиції славних гетьманів Хмельницького й Мазепи, величних будівничих Української Держави, наново зроджений кров'ю УССів чин — "Краще впасти в бою, як посоромити славне ім'я українського воїна". Вони залишили нам заповіт: "Аж до перемоги над ворогами боротися! На всіх фронтах боротися! Всякими засобами і до тої затяжної боротьби приєднувати всі народи світу".

УССи вказали шлях, як стати ідейним, жертвеним і завзятим та непримиренним борцем за волю свого народу.

"Понад нами дух Мазепи!" — "Перед нами Вітчизна!" "Бог у ділі — сила в Правді, віра в успіх мов скала!"

Українські Січові Стрільці розпалили великий незгасний огонь у душах української молоді, закликаючи її боротися до загибелі, не знаючи пощади ворогам та визволити свою Дорогу Батьківщину!

Хай пролетяться сторіками кров ворожа — немає нічого кращого й святішого, як Бог і Батьківщина! Лише найкращі лицарі могли йти в бій з лютим і в сто разів сильнішим ворогом Москвою, з погордою до смерті, якою назавжди владивилися Українські Січові Стрільці. Вони не скорилися перед ворогом, що своїми полчищами залляв українську землю, заповнив тюрми українським людом і, жорстоко використовуючи свою силу, посіяв по всій Україні нужду й горе. Ані в польських, ані в московських, ні в німецьких тюрмах не по-

дався український вояк, бо не просив ані ласки, ані пощади.

З погордою до смерти йшов український вояк до першої своєї бойової вправи, чи це були двадцятки, чи Маківка, чи Лисоня, чи треба було знов одягати чужий мундир при I-ій Дивізії на те, щоб міцно тримати кріс у своїх руках і сіяти загладу та смерть у ворожих лавах! Бо це не була формація очайдухів, але це була могутня воля, сторіччями плекана в найглибших клітинах українського серця: "Волю здобути своїй Батьківщині Україні!"

Українські Січові Стрільці, цими словами складають звіт за свої діла майбутнім поколінням. Складають його з чистим серцем і з почуттям добре виконаного обов'язку перед Батьківщиною. Складають його в важких умовах, розсіяні по далеких країнах, маючи під рукою, крім документів, — свідчення своїх побратимів по зброї, як і живих свідків, учасників визвольних змагань.

Від перших днів дій УССів збудилася віками приспана національна свідомість українського народу.

Свідомість зродила наслідки, а саме: економічну боротьбу за краще життя українського села й міста, боротьбу за своє рідне українське шкільництво, оборону своєї церкви, національну гідність і гаряче тверде бажання бути повноправним і рівновартним членом спілки вільних народів світу.

Чин УССів, це далекий на довгу мету поставлений дороговказ для цілої української нації, наказ боротися за свої належні права, жити вільною людиною на своїй вільній прабатьківській землі. Нічого, що обставини приневолили сотні тисяч вірних синів українського народу покинути рідну землю, бо ще більший обов'язок зродився з того приводу для кожного українця-емігранта — безупинно та беззастережно стояти в перших лавах борців за волю людини! Хай це буде боротьба пером, пензлем чи будь-яким станком — усюди й завжди слід свідчити свою тверду й святу волю і нестримне бажання піднести свій рідний народ з руїни та завести рівний лад для усіх вільних націй.

Безперечно це не є і не буде діло на коротку мету, одначе права народів не здобуваються одним помахом. Національна еволюція, хай будуть і тисячні жертви та

різні важливі в довгій боротьбі ускладнення, але мета лишається одна назавжди, вільне життя своєї нації.

З чину Українських Січових Стрільців спалахнув грізний вогонь, якого жодна навіть наймогутніша армія не зможе в народі погасити: — Будемо боротися за волю своєї Батьківщини на всіх світових фронтах!

І вірні ідеї УССів, сини України, сотнями включалися в армії Канади, Америки та інших країн, щоб навчитися воєнного ремесла та в догідний час боротися й перемагати свого найбільшого ворога — Москву, і щоб на кожному бойовому відтинку всесвітнього фронту чинами, жертвами крові свідчити перед цілим світом права свого рідного українського народу.

Для сучасних і майбутніх синів України, ми, ветерани Останньої Сотні Українських Січових Стрільців, на всі часи залишаємо наш і наших Побратимів героїв кров'ю освячений салют і "заповіт" — Йти, працювати, жертвувати й життя своє покласти на жертovníку свого народу! — З усіх найкращих джерел світової мудрости, здобувати знання і це знання використовувати на користь свого народу! Не забувати ані на одну хвилину, що наша Батьківщина потребує нашої допомоги.

Нашою культурою збагачувати світову культуру й цим приєднати вільний світ до спільної боротьби за волю всіх свободолюбних народів світу.

Ми є кров і плоть української землі й тому кожний наш чин мусить бути присвячений та призначений тільки для нашого великого народу.

Добро, велич і слава України — це основний закон для кожного українця. Жоден поневолений народ не здобуде собі незалежності без великих жертв у масі й індивідуальної посвяти.

Ми, Остання Сотня, до кінця нашого життя пильно будемо стежити за кожним українським спільним почином і успіхом. А коли прийде час, що в останнього Стрільця перестане битися серце, то з тою хвилиною закінчиться наша УСуСівська Елопея.

В 50-ліття ми віримо, що Ідея УСуСів увійде в кров майбутніх поколінь і зродить те, за що УСуСи від 1914 року боролися, тобто за Соборну, Суверенну Українську Державу.

З цією думкою віддаємо українському народові наш п'ятдесятлітній С а л ю т !

ЧЛЕНИ

БРАТСТВА УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

згуртовані в станицях Канади, Аргентини, Німеччини,
Австрії і Сполучених Держав Америки

I-ша Станиця, Торонто, Канада

Береза Павло	Лозовський Петро
Білас Микола	Лотоцький Теофіль
Бріль Степан	Луцик Микола
Булак Степан	Маріянський Василь
Ващук Корнило	Мондляр Антін
Веприк Петро	Моспанюк Антін
Винницький Володимир	Особа Іван
Витвицький Тарас	Пелешак Микола
Гірняк Володимир	Сенчина Ярослав
Голубець Ізидор	Сецінський Осип
Войчишин Петро	Смеречинський Теофіль
Гада Іван	Солтикевич Ярослав
Девосер Михайло	Теребуш Степан
Дужий Володимир	Тисяк Василь
Дусяк Матвій	Томич Іван
Кісілевський Володимир	Фіцик Петро
Ковтанюк Іван	о. Хабурський Степан
Когут Ілько	Хархаліс Микола
Кривоус Василь	Чорномаз Степан
Козан Семен	Цибульський Іван
Кузич Іван	Зін Олекса
Кульчицький Теодор	Віра Володимир
Левицький Василь	Юріїв Іван

II-га Станиця, Вінніпег, Канада

Волинець Степан	Погорецький Михайло
Микитюк Дмитро	Пушкар Теодор
Мотало Семен	Судейко Іван
Навроцький Осип	Тиктор Іван
Паньків Осип	Шелепко Іван
Байдак Іван	Стадник Василь

Ш-тя Станиця, Едмонтон, Канада

Буцманюк Юліян	Ковальський Михайло
Галій Микола	Приймак Гнат
Горбай Василь	Романків Іван
Залеский Микола	Росляк Михайло
Цинцар Антін	Соробей Андрій
Залуцький Василь	Юркевич Остап
Климкович Остап	Ярема Іван

IV-та Станиця, Монреал, Канада

Давидович Теофіль	о. Марків Микола
Гарасимів Юлій	Радкевич Корнель
Лебідь Микола	Редчук Яким
Штик Франц	

Дня 12 листопада 1961 р. Українські Січові Стрільці заснували КШ на Канаду, з осідком у Торонті, зі станицями: Торонто, Едмонтон, Монреал, Вінніпег в такому складі:

д-р Солтикевич Ярослав — Кошовий
інж. Девосер Михайло — 1-ий Заступ. Кошового
проф. Буцманюк Юліян — 2-ий Заст. Кошового
Бріль Степан — Член Управи
побр. Веприк Петро — Член Управи
д-р Моспанюк Антін — Секретар
побр. Лозовський Петро — Скарбник

ЧЛЕНИ

БРАТСТВА УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

згуртовані в Станицях Сполучених Держав Америки

Станиця Нью-Йорк

Бандера Осип	Городецький Степан
Білозор Володимир	Гриневич Ярослав
Вербяний Іван	Гузар Михайло
Вінтоняк Іван	Гузар Ярослав
Гальчак Михайло	Гуцал Степан
Гірняк Володимир	Данилович Іван
Гірняк Осип	Данилюк Микола
Гнід Іван	Дидик Іван

Домпчевська Ірина
Заклинський Мирон
Захарків Микола
Калина Володимир
Квасниця Данило
Кедрин-Рудницький Іван
Купчинський Роман
Кучмак Іван
Левицький Мирон
Лепкий Лев
Лисько Зенон
Лісовець Семен
Луців Лука
Маркевич Михайло
Мороз Андрій
Мороз Михайло
Мурин Іван
Назаревич Володимир
Нанасси Юліан
Никифорак Сава

Онишкевич Роман
Островець Михайло
Подюк Іван
Полянський Іван
Постолок Петро
Дмитерко-Ратич Анна
Ріпецький Степан
Савойка Любомир
Сагайдачний Петро
Сиротюк Павло
Стеткевич Осип
Третяк Кость
Цимбрила Микола
Чубатий Роман
Шепарович Юліан
Хомяк Михайло
Юзенів
Бачинський Михайло
о. Вояковський Микола

Станиця Чікаго

Артимович Антін
Бабій Олесь
Білинський Богдан
Бородайко Корнило
Бялий Володимир
Витанович Ілля
Воробець Тома
Гаванський Осип
Гаванський Роман
Главач Микола
Гричишин Тимотей
Гричишин Павло
Турчин Теодор
Урбан Теодор
Цурковський Михайло
Федоренко Захар

Гнатюк Михайло
Дубицький Іван
Заплатинський Степан
Кущинський Антін
Мазяк Станислав
Матійців Прокіп
Мусій Євген
Назаревич Роман
Петруняк Михайло
Погорецький Роман
Рибак Володимир
Рибак Герберт
Сеньків Григорій
Стахів Іван
Стецюк Григорій

Станиця Філядельфія

Білинський Омелян
Василишин Петро
Головінський Василь

Даньківський Іван
Катамай Олекса
Кигічак Андрій

о. Крижецький Степан
Котик-Степанович Остап
Маланюк Антін
Михалюс Володимир
Мінчак Михайло
Мамчур Федір
Овсянецький Осип
Поритко Іван

Рудий Євген
Пачовський М.
Савчин Михайло
Сенківський Теодозій
Сиротюк Іван
Тарнавецький Петро
Хомяк Михайло
Яцура Теодор

Станиця Дітройт

Біланюк Петро
Білоус Іван
Богач Іван
Драгінда Євген
Калитовський Олег
Козак Едвард

Коцур Іван
Липецький Франц
Пиндус Євген
Решитиловіч Василь
Слюсарчук Степан
Терлецький Василь

Станиця Клівленд, Огайо

Барнич Ярослав
Гурко Іван
Єзерська Анна
Зварич Іван
Кармазин Володимир
Лесик Роман

Олексин Жигмонд
Небеш Степан
Палка Іван
Стахура Роман
Хроновят Михайло
Чучкевич Роман

Німеччина — Мюнхен

Бабяк Остап
Бобикевич Остап
Борачок Северин
Білінський Богдан
Галушка Іван
Залізко Іван
Іваницький Сократ
Ільницький Степан
Кизима Володимир
Данилюк Микола

Кизима Теодор
Костів Микола
Макарушка Володимир
Маркевич Михайло
Мельник Андрій
Моклович Володимир
Пеленський Дамян
Решетило Микола
Щуровський Володимир
Мурович Володимир

Аргентина — Буенос-Айрес

Арійчук Борис
Іваник Осип
Гнида Василь

о. Куницький Микола
Песцьоровський Омелян
Повшак Теодор

Прокопович Андрій
Райтарівський Сидір
Рибак Євген

Чубатий Лев
Яхно Богдан
Мужиловський Микола

Австрія

Дашкевич Роман

Солтикевич Іван

Богота — Колюмбія

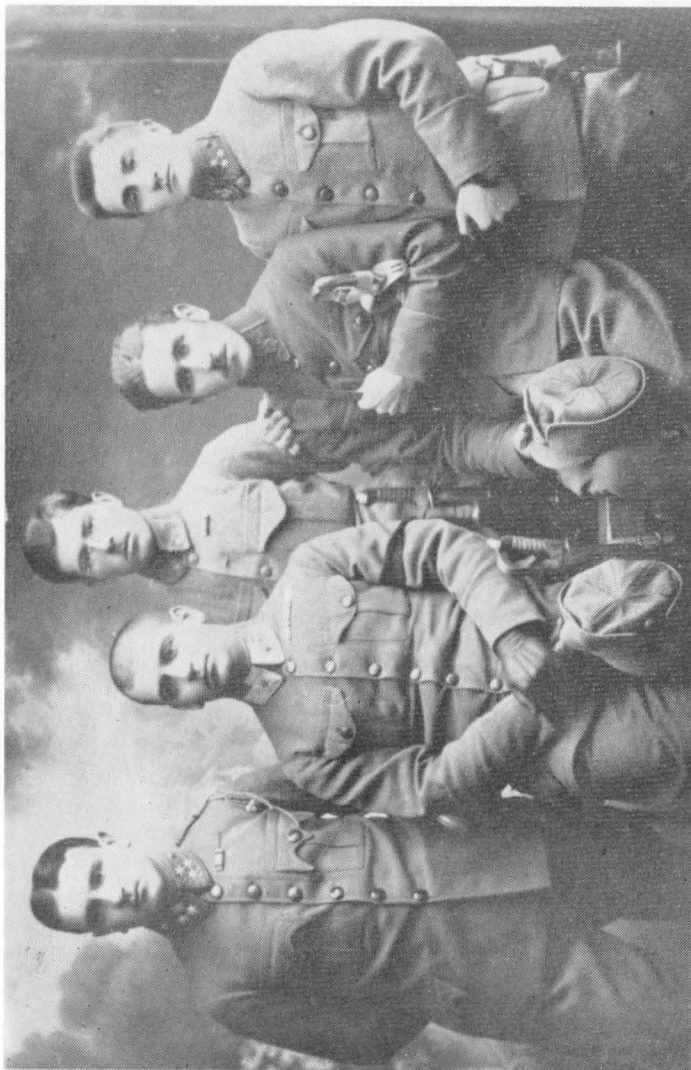
Погорецький Олександр — підхорунжий кінноти УСС.

Бразилія — Куритиба

Стр. кавалерист Володимир Соломка.

У висліді виборів обрано Головну Раду Братства Українських Січових Стрільців, а дня 6 до 20 травня 1962 року Головна Рада уконституовалася в такому складі:

Побратим Поритко Іван — Голова Ради
Побратим Постолюк Петро — Заступ. Голови
Побратим Савчин Михайло — Секретар і організ.
Побратим Кігічак Андрій — Пресовий і інформ.
Побратим Лепкий Лев — Член Головної Ради
Побратим д-р Никифоряк Сава — Член Гол. Ради
Побратим д-р Ріпецький Степан — Член Гол. Ради
Побратим д-р Солтикевич Ярослав — Член Г. Ради
Побратим Бріль Степан — Член Головної Ради

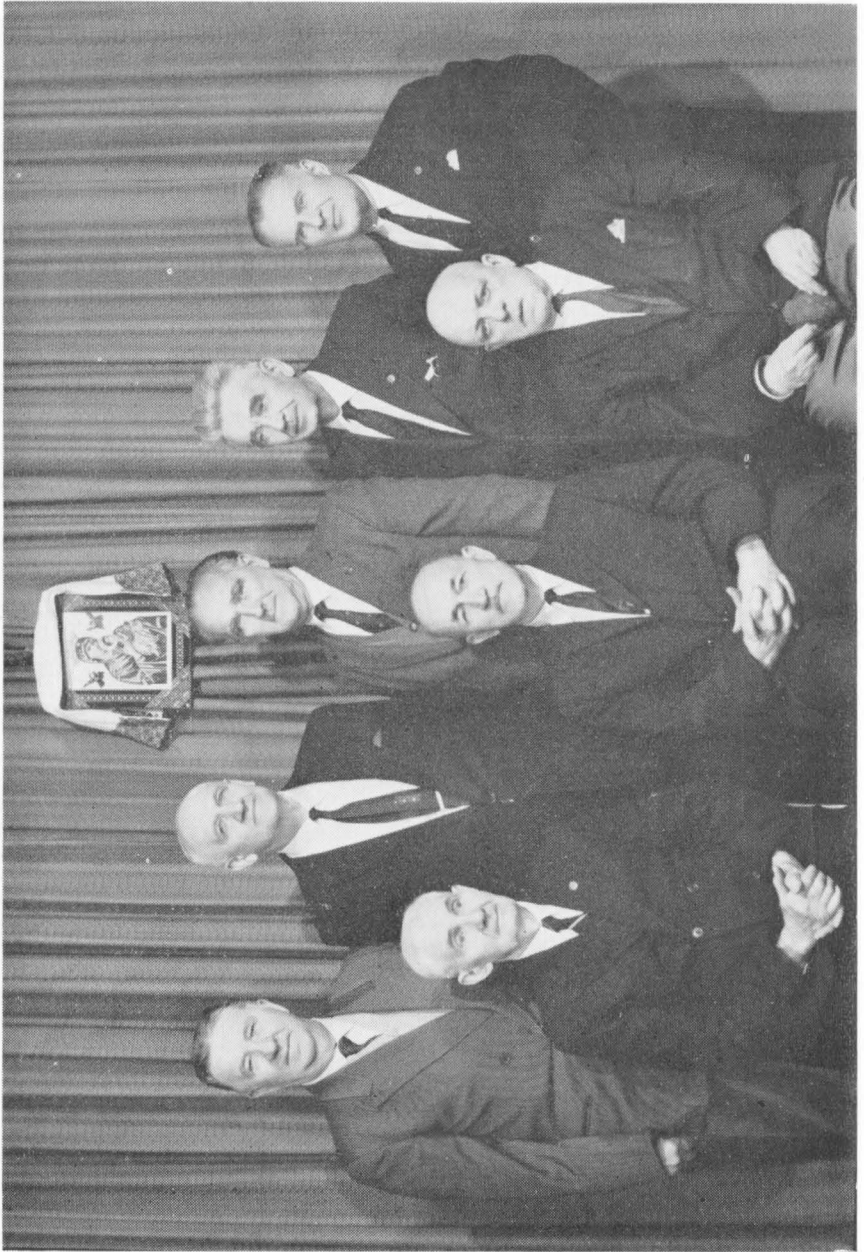

Отаман УСС Гриць Косак і Михайло Гайворонський, стрілецький музик і композитор, сидять між стрільцями.

Станиця Братства УСС у Вінніпегу

Перший ряд з ліва до права: Дмитро Микитюк, Степан Волинець, Іван Тиктор, голова, Михайло Погорецький, Теодор Пушкар. — Другий ряд: Петро Габа, Семен Мотало, Іван Байдак, Василь Стадник. — Третій ряд: Дмитро Кокот, Павло Курієвич, Осип Навроцький, Гриць Якимів, Іван Судейко.

**Управа Коша Братства УСС на Канаду і Управа Станиці УСС
в Торонті на спільній молитві дня 1-го листопада 1963 р.**

Dr. J. SOLTYKEWYCH

SALUTE OF THE LAST COMPANY

Synopsis in English

“SALUTE OF THE LAST COMPANY”

by

Dr. Yaroslav Soltykewych

On the 50th Anniversary of the Military
Order of UKRAINSKI SITCHOVI STRILTSI

FORWARD

The Golden Jubilee of the formation of Ukrainski Sitchovi Striltsi and their gallant struggle for independence of the Ukrainian people is drawing near.

Historically, it is but a brief period of time, but to the then young warriors it was a lifetime epic.

The glorious deeds of those young warriors shall be an inspiration for the future generations and shall be commemorated with reverence and respect.

Just as the younger generation of Western Ukraine made pilgrimage to Mount Makiwka to be inspired by the spirit of our heroic warriors, so did we, the young riflemen, enter the broad lands of Greater Ukraine, there to carve our way to the hallowed city of Kiev, to the revered River Dnipro to hear its resounding rapids, to see the stronghold of Sitch, where the famous Cossacks dwelt, with its cherry orchards, and golden wheatfields.

Many things have changed since that time.

The rapids of Dnipro River have been silenced. The cherry orchards have been transformed into collective farms, which is but a restoration of the old feudal system. The once proud, independent peasant has become a modern feudal slave or an exile to the Siberian concentration camp. The one thing that has not changed is the desire of the Ukrainian people to break the yoke of the Muscovite imperialism.

We, the last company of the Ukrainski Sitchovi Striltsi, have been forced to emigrate to Canada, the United States, and other distant lands, but each and every year we commemorate the Anniversary of November 1st, 1918 and January 22nd, 1919 of unification of Ukrainian lands. We initiated that deed by our arms when we fought against all manner of enslavement of our people.

The spirit of our deed has inspired the Ukrainians and other people to struggle for emancipation. We believe that Ukraine shall become an independent, sovereign state.

The last company hereby commands the young generation to cast off the hated foreign yoke, and to carry our banner which was etched by our blood into the final struggle for the

“FREE, INDEPENDENT, UNITED
UKRAINIAN STATE”.

*Glory be forever
for rights won by the sword.*

H e t m a n M a z e p a

THE UPSURGE

Fifty years ago the people of our beloved Ukraine approached us, the young men, to rally under the banner of Sitchovi Striltsi and offer our lives for the emancipation of our Fatherland, for the right of our people to live in freedom on their own land.

The call to arms which was issued by the Supreme Council was met by the immediate response of thousands of young men. It was an answer to their fondest dreams — the dreams of a chance to carry on the noble tradition of the famous Zaporozhian Cossacks. We knew nothing of the arts of warfare, but we were imbued with the heroic spirit of the great Hetman Mazepa, the incisive, prophetic words of Taras Shevchenko and Ivan Franko, the clarion call of the poetry of Lesia Ukrainka and were ready to lay down our lives. This was our answer to the oppressors of our people, the Russians and the Poles.

Ukrainski Sitchovi Striltsi had their origin in Halytchyna, in that part of Western Ukraine which was then under the Austro-Hungarian Monarchy. Although Halytchyna was almost totally populated by the Ukrainians, the small Polish minority, consisting of wealthy landowners and people in industry and commerce, regarded it as a part of Poland and did everything to

impede the surge for freedom by the Ukrainians. The Poles wielded considerable influence upon the rulers of the Austro-Hungarian Monarchy, and committed countless acts of atrocity against the Ukrainian people. In spite of the Polish pressure, the Austro-Hungarian authorities permitted the formation of a unit of Ukrainski Sitchovi Striltsi, consisting of 2,000 young men and equipped them with obsolete arms.

The young volunteers were thoroughly disgusted with the cruelties committed by the Poles and the Hungarian detachments of the Austrian troops against the Ukrainians and, therefore, refused to take an oath of allegiance to the Austro-Hungarian flag. They gave their combat oath to Rev. Nyzhankiwsky, who was later massacred by the Poles. The volunteers were in the mood for disbanding because of this, but were prevailed upon by their officers to remain as a formation, on the grounds that it was better to have some sort of a military unit rather than none at all. Further heinous acts against the Ukrainians led this young legion to a decision to fight only under the banner of the Ukraine and none other.

The unexpected success of the Russian Imperial Army on the Carpathian front compelled the Austrian command to deploy the Ukrainski Sitchovi Striltsi on the worst sectors of the front, probably in hopes that they would soon be annihilated. However, to the surprise and, perhaps, dismay of the Austrian command, the U.S.S. carried out their assignment in a brilliant manner and returned with relatively small losses.

THE BATTLE OF MAKIWKA

The first major engagement of the Ukrainski Sitchovi Striltsi took place from April 28 to May 3, 1915 on the Carpathian front on Mount Makiwka, during which they not only captured Makiwka, but prevented the Russian troops from piercing the Austrian front and entering the Trans-Carpathian plains. The Austrian command cited our combat group for their bravery. Our losses consisted of 40 troops killed and about a hundred wounded.

Then followed the battles of Bolechiw, which ended in our victory and later in the princely town of Halych, where, following our victory, we had hoisted our blue and yellow banner on the town hall. Other greater battles

followed, particularly the one at Semykiwci, which surpassed the one at Makiwka in its scope of operation. The Austrian command was now extremely tardy in its recognition of our achievements. However, the German command dully recognized our efforts. In one of its reports, the German command stated: "We were accompanied in the battle by the Ukrainski Sitchovi Striltsi, the best military formation of the Austrian Army."

Many more battles followed in the summer of 1916: at Zawaliw; then the fiercest and longest battle at Mount Lysonia; the battles at Potutory, Posuchiw, and Berezhany. During the battle of Mount Lysonia, which was observed by the Bavarian and the Turkish generals, the German general stated: "My Bavarians are fighting like lions, but the Ukrainians are fighting like the devils." They were facing the Russian Caucasian Corps, a formation which was armed to the teeth and was extraordinarily ferocious. The Striltsi were decorated with the German Iron Cross and the Turkish Silver Crescent in recognition for their bravery.

Ukrainski Sitchovi Striltsi had by now overcome their inferiority complex and regarded themselves as the armed vanguard of their people, responsible for providing leadership in the struggle for independence of the Ukraine. They initiated intensive military training in order to establish a solid core of officers. They were acutely aware of the fact that there were many Ukrainians serving in the ranks of the Russian Imperial Army, and consequently began fraternizing with them as a result of which a number of the Ukrainians in the Russian Army were executed. Ukrainski Sitchovi Striltsi were not only a high class military formation but an equally high class ideological force, with a deep sense of mission for emancipation of their enslaved people. They made their position clear to the rulers of the Austro-Hungarian Monarchy that they were not going to allow their lands and their people to become pawns in any political game between the warring powers.

A rich lore of songs and poetry about the Ukrainski Sitchovi Striltsi had spread throughout the nation in gratitude for their heroism.

THE IMPORTANCE OF UKRAINSKI SITCHOVI STRILTSI IN THE FORMATION OF UKRAINIAN PEOPLE INTO A NATION

The adversaries of the Ukrainians scornfully referred to the Ukrainski Sitchovi Striltsi as "the knights of absurdity" and truly in proportion to the numbers only, they looked very small indeed and their cause was well nigh a lost one. In reality, however, the situation was radically different. Regardless of the number involved, the U.S.S. were a symbol of the spontaneous awakening of the Ukrainian people to the realization that they were equal to other people and, therefore, had every right in the world to struggle for their independence. The U.S.S. not only gave an excellent account of themselves on the battlefields, but were spreading a message of hope to their subjugated people. Everywhere they went, they left behind them a trail of popular upsurge.

Those of the U.S.S. who were taken prisoners by the Russians, later organized the Kievan Sitchovi Striltsi after the collapse of the Russian Czarist regime. Among the officers active in this endeavour were: Evhen Konovaletz, Fedor Tchernyk, Melnyk, Sushko, Wasyl Kuchab-sky and Mykola Zahayewich. Some of those officers later became prominent figures in the Ukrainian nationalist movement.

The Russian revolution, followed by the bolshevik coup, was looked upon as an opportunity for emancipation of the Ukraine. However, the Ukrainian people were soon to discover that the flowery programmes of the revolutionaries of every description, in no way meant any advantages to the Ukrainian people. As a matter of fact, all Russian revolutionaries were as reactionary as the Czarist regime which they overthrew.

It became apparent to the U.S.S. that the Russian revolution was conducted solely for replacing one tyranny by another, and that there was no intention of breaking up the Russian empire and granting the Ukrainians and other colonial people their sovereign rights. The U.S.S., therefore, waged a bitter struggle against the white and the red Russian revolutionaries. Unfortunately, other groups and parties of the Ukrainians did not see it that way and tried to make some deal with the Russians.

This resulted in a fratricidal strife amongst the Ukrainians and even had its adverse effects upon the U.S.S. themselves. Some of the weaker elements offered their services to the Red Russians, obviously with disastrous results.

The healthier element of the U.S.S., on seeing that Ukraine had once again fallen prey to the Russian and the Polish imperialists, forsook their beloved land and sought refuge in the countries where liberty and human dignity is respected. There to carry on the battle for the independence of Ukraine, which they commenced on the Mount of Makiwka.

Having dedicated our lives to the cause of our people, we, the last company of the U.S.S. are happy to see that the urge of the Ukrainian people for a free and independent Ukraine has not waned but is increasing forever more. We are happy to see that our cause is being supported by all freedom-loving people of the world.

We are, therefore, offering this salute of the last company with full confidence that the day is not far off when our children shall see a Free, Independent, Sovereign UKRAINE.

